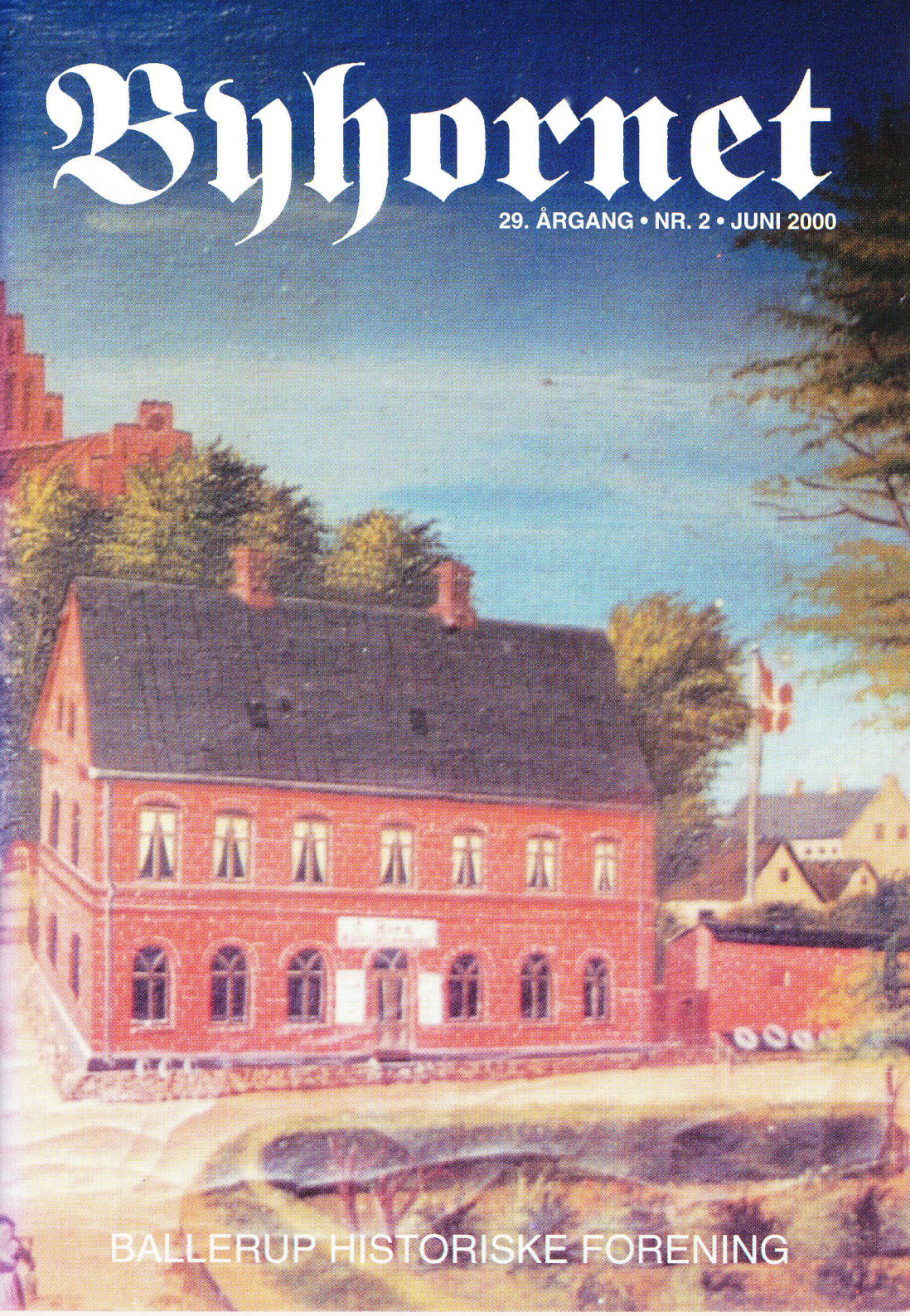

Byhornet

29. ÅRGANG • NR. 2 • JUNI 2000

BALLERUP HISTORISKE FORENING

Byhornet

2000 nr. 2

29. årgang

Indhold

side emne

- 3 Bibliotekets fødselsdag
- 4 Biblioteker i Ballerup
- 19 Love for Ballerup-Maaløv Sognebibliotek
- 23 Soldat den 9. april 1940
- 29 Postkort fra Måløv
- 37 Nyt fra egns museet
- 42 Mindeord - Hans Riber Bertelsen
- 43 Mindeord - Grethe Christiansen

Byhornet

29. årgang, nr. 2 er udgivet juni 2000 af

BALLERUP HISTORISKE FORENING

Ballerup Egnsmuseum
Pederstrupvej 51-53, 2750 Ballerup

Åbningstider:

Tirsdag-fredag kl. 10-15
Søndag kl. 13-16

Web:

www.ballerupegnsmuseum.dk

E-mail:

info@ballerupegnsmuseum.dk

Telefon:

ma-fre kl. 8-16: 44 97 11 13
i åbningstiden tillige: 44 97 15 43
Giro 3 10 54 31

Redaktion:

Jørgen O. Bjerregaard (ansv.)
Hørhaven 5, 2750 Ballerup

Svend Jørgen Jensen
Tjørnevænget 39, 2740 Skovlunde

Tegninger:

© Kjeld Johansen

Tryk:

ABC-tryk, Smørum, tlf. 44 97 10 80

Oplag:

700 eks.

ISSN 0105-6433

INDHOLD:

Bibliotekets fødselsdag

Redaktionenside 3

Biblioteker i Ballerup

J.S. Hjort Eriksenside 4

Love for Ballerup-Maaløv

Sognebibliothek19

Soldat den 9. april 1940

Hans-Erik Ekstrømside 23

Postkort fra Måløv

Redaktionenside 29

Nyt fra egns museet

Jørgen O. Bjerregaardside 37

Mindeord

Vagn Tovgaard og
Jørgen O. Bjerregaardside 42

Anmeldelser

Jørgen O. Bjerregaardside 45

For- og bagside:

Reehs købmandshandel i Ballerup ca.
1880. Ukendt kunstner.

Bibliotekets fødselsdag

Lørdag den 25. marts fejrede Ballerup Bibliotek 75 års fødselsdag. Med vedtagelsen af en bibliotekslov i 1920 opstod der nye og forbedrede betingelser for oprettelsen af biblioteker i Danmark, og i 1925 åbnede man et foreningsejet bibliotek i et klasselokale på Parkskolen. Det var dog ikke det første bibliotek i Ballerup. Der havde tidligere været gjort tre forsøg på at oprette et bibliotek.

I anledning af bibliotekets fødselsdag bringer vi J.S. Hjort Eriksens artikel om bibliotekerne i Ballerup 1814-1982. Artiklen har tidligere været bragt i bogen »Bibliotekshistorie 1«, som blev udgivet i 1985 af Dansk Bibliotekshistorisk Selskab.

Hjort Eriksen startede som bibliotekar i 1936 på Statsbiblioteket i Århus. Året efter kom han til folkebiblioteket samme sted, og via Silkeborg og Gentofte endte han i 1948 i Ballerup, hvor han i 1969 blev udnævnt til stadsbibliotekar. Hjort Eriksen var forfatter til en lang række lokalhistoriske udgivelser bl.a. om Ballerup Kirke (1978) og Frederikssundbanen (1979).

I marts måned 1983 holdt Hjort Eriksen på hovedbiblioteket i Ballerup et foredrag om kommunebibliotekets seks første år. Dette foredrag blev senere bragt som en artikel med titlen »Møde med stationsbyen« her i Byhornet (1984:5).

Vi håber på et senere tidspunkt at kunne bringe en artikel om ballerupbibliotekernes udvikling fra 1982 til i dag. Inde i bladet giver Dorthea Kobberø Skov desuden en beskrivelse af forskellige lokaliteter i Måløv omkring 1930, og et af foreningens medlemmer Hans-Erik Ekstrøm fortæller om, hvordan det var at være soldat den 9. april 1940.

Der har i skrivende stund været 1578 besøg på egns museets hjemmeside. Besøg hjemmesiden, der har åbent hele døgnet: www.ballerupegnsmuseum.dk Søndag den 18. juni afholdes Brønshøj-løbet, der er et omfattende veteranbil-løb. Løbet går i år fra Brønshøj Museum til egns museet i Pederstrup. Sæt kryds i kalenderen. Der bliver noget at se på. Og læs mere om arrangementet inde i bladet.

Redaktionen

Biblioteker i Ballerup

J.S. HJORT ERIKSEN

Historien om de Ballerup-biblioteker begynder i Måløv, anno 1813. Da holdt provst Jens Riddermann Schiøth en tale, som han bagefter lod udgive i bogform. En fotokopi af den lille bog på 16 sider står på en hylde i det nuværende bibliotek: »Tale holden af provst J.R. Schiøth, da den efter Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling nye opbygte Skole i Maaløv blev indviet den 15de Januar, 1813.« På bagsiden af titelbladet står: »Vilde nogle af dem, som jeg tager mig den Frihed at tilstille et Exemplar af denne Tale, give noget derfor, da skal det anvendes til at oprette et Læsebibliotek for Ballerup Sogn.«

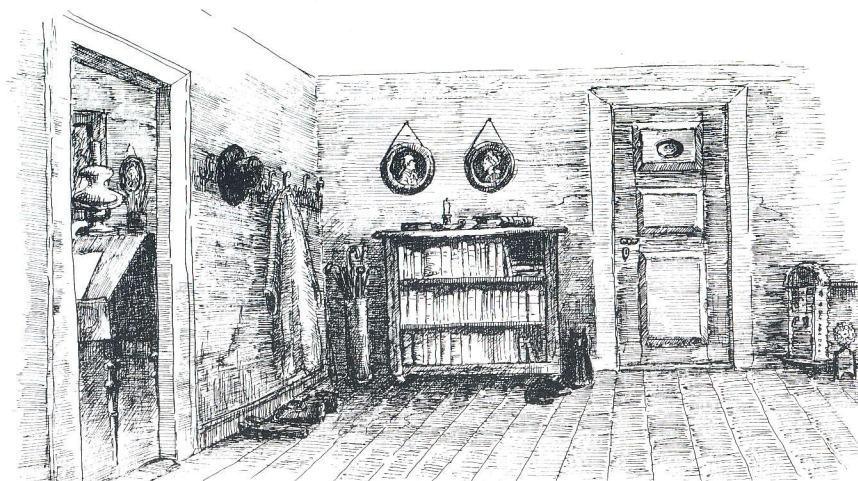
Handling fulgte på ord. Den 6. oktober 1814 åbnede provsten døren til Ballerup Bibliotek nr. 1 – i selve præstegården. Provsten foregik med et godt eksempel ved at bidrage med en protokol samt 25 bøger. Der anskaffedes yderligere 40 andre værker, bl.a. en del boggaver fra Det kongelige danske Landhusholdningsselskab.

Det er værd at notere, at der på ingen måde var slagside til den religiøse litteratur. Snerpet har provsten ikke været, når man f.eks. kunne låne en levnedsbeskrivelse af den ældgamle søulk og drukkenbolt Christian Jakobsen Drakenberg, en køn »Århus-historie«.

Provst Jens Riddermann Schiøth (1755–1816), som i 1804 flyttede ind i Ballerup præstegård med sin hustru Eva Cathrine og deres 12 børn.

Det var ikke gratis at gå hen i præstegården og låne bøger. Man betalte indskud een gang for alle, efter et system, der blev forbillede for mange andre bogsamlinger rundt om i riget. Gårdmænd betalte 3 rigsbankdaler, husmænd med jord 1½ rigsbankdaler. Som jordløs husmand slap man med en enkelt daler. Hvis man var værdigt trængende, kunne man få gratis adgang, når

Provst Schiøths bibliotek i Ballerup præstegård som tegneren Kjeld Johansen forestiller sig, at det så ud.

der forelå skriftligt trangsvindesbyrd – udstedt af præsten!

Provst Schiøth lod Ballerups skolefolk og sine egne medhjælpere danne bestyrelse for biblioteket. Kassererposten fik provsten selv, og i september fremlagde han regnskab samt forslag til indkøb af nye bøger.

Desværre døde provsten allerede i 1816, og alt tyder på, at biblioteket her efter sygnede hen, idet man 20 år efter kunne læse i Sterms statistisk-topografiske værk: »Paa Præstegaarden findes et af afdøde Provst Schiøth stiftet Bibliotek til Brug for Sognets Beboere, men som kun lidet afbenyttes.«

Bogbestanden i præstegårdsbiblioteket præsenteres i en skrivelse af 10. december 1814, et dokument i Landhusholdningsselskabets arkiv, nu opbevaret i Erhvervsarkivet i Århus. Supplerende oplysninger får man via en anden arkivsag – nr. 682 – hvoraf bl.a. ses, at

biblioteket er blevet flyttet fra præstegården hen i naboejendommen, Rytter-skolen. Denne oplysning skyldes en lærer i Skovlunde, den inspirerende pioner Jens Jørgensen, der også overkom at holde studiekreds med bønderkarle og følgelig var stærkt interesseret i at få et bibliotek for Skovlunde alene.

Når der nu vitterligt i Ballerup stod bøger, der næppe blev rørt, tænkte læreren, hvorfor så ikke prøve at få dem sat i cirkulation i Skovlunde? Det fremgår af hans brev til Landhusholdningsselskabet, at han nu havde overtaget »Bøgerne fra den tildeels ødelagte Bogsamling, som forhen var i Ballerup Skole for hele Pastoratet... underdanigst J. Jørgensen, Skolelærer, Skovlunde Skole, d. 30.te August, 1838.«

Bogsamling nr. 2 i Ballerup

Det var igen en præst, der tog initiativ, da man i 1839 fandt ud af, at Ballerup

ikke kunne undvære en offentlig bogsamling. Kapellan Ole Gørtz allierede sig med lærer Lars Aagesen og den ansete læge William Kjetz, bekendt for sin uforfærdede indsats for de svageste i det fattige Ballerup-samfund.

Om bogbestanden i bibliotek nr. 2 vides intet, men i et brev af 25. nov. 1840 til Landhusholdningsselskabet hævdes det, at der er god brug for en »Læseanstalt« i Ballerup. Af rytterskolen, bibliotekets residens, er kun fundamentet tilbage. Frederik den 4.'s tavle med den latinske tekst er nu på Parkskolen. Den nuværende bygning (Bydammen 16) er en merkantil foreteelse.

Lærere trak læsset fra 1873 til 1948

Da der for tredje gang skabtes et folkebibliotek i Ballerup, foregik det med et grundlæggende dokument, et reglement. Det er fra 1873. I modsætning til provst Schiøths bibliotek understreges det her, at religiøse hensyn skal være afgørende: »Love for Ballerup-Maaløv Sognebibliothek af 1ste Januar 1873. § 1: Sognebibliothekets Formaal er at skaffe sine Læsere Adgang til at gjøre sig bekjendte med dansk Litteratur af almeen Interesse i christeligt oplysende Retning.«

Et brev i bedste kancellistil fortæller om det økonomiske grundlag, der skal gælde for alle tre biblioteker i Ballerup, Måløv og Skovlunde: »At Amdsraadet, i Henhold til Landkommunallovens § 26, litra C, meddeler sit Samtykke til, at der af Ballerup-Maaløv Kommunes Kasse for Aaret 1873 udstedes et Bidrag af 30 Rigsdaler til Sognebibliotheker i Kommunen, det skulde man, i Anledning af det af det ærede Sogneraad

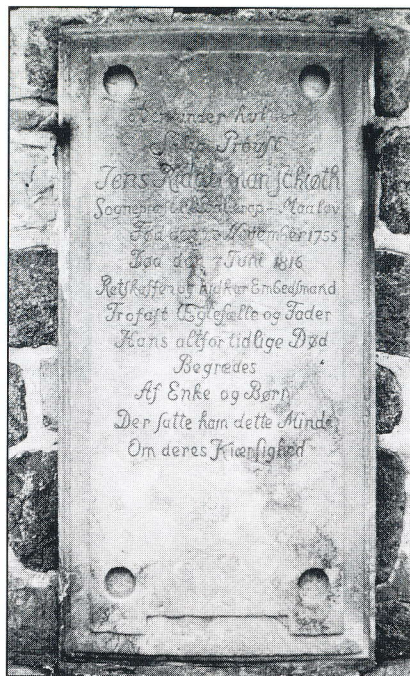

Foto: Svend Jørgen Jensen

Provst Schiøths gravsten på Ballerup kirkegård. Den rødlige kalksten, som tidligere lå nord for koret, blev taget op i 1923. Indskriften var på dette tidspunkt meget utydelig, men stenen blev restaureret og opstillet ved koret. Den bærer følgende indskrift:

*Herunder hviler
Salig Provst
Jens Riddermann Schiøth
Sognepræst i Ballerup-Maaløv
Fød den 23. November 1755
Død den 7. Juni 1816
Retskaffen og nidkær Embedsmand
Trofast Ægtefælle og Fader
Hans altfor tidlige Død
Begrædes
Af Enke og Børn
Der satte ham dette Minde
Om deres Kiærlighed*

under 11. forrige Maaned hertil indgivne Andragende, til behagelig Efterretning tjenstlig melde.« Signeret W. Petersen.

I 1880'erne udbeder Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsen sig statistik vedr. »Folkelige Bogsamlinger og Skolebogsamlinger, der ere oprettede rundt om i Landet«. Et lokalt eksempel fra 14. februar, 1885: »Ballerup-Maaløv Sogneraad anmodes tjenstligt om at ville foranledige udfyldt de tvende hermed følgende Exemplarer af det ommeldte Skema henholdsvis fra Ballerup Sogns og Maaløv Sogns Vedkommende. Skemaerne forventes tilbagesendte i udfyldt Stand saa hurtigt som Omstændighederne maatte tillade det.«

Af de gamle skemaer erfarer man, at en læseforening opretholder udlånsvirksomhed på skolerne i Ballerup, Måløv og Skovlunde. Der opkræves kontingent, næsten efter de samme principper som i 1814!

I Ballerup opbevares bøgerne i et skab, de to andre steder har man et par boghylder. Bøgerne er pænt indbundne, men det indrømmes, at en del af dem er forældede. Større belærende værker bydes der ikke på. Om udlånsvirksomheden i 1882 oplyses, at der i alt i de tre afdelinger udlåntes 990 bøger – til i alt 33 lånere.

Mange af skemaets rubrikker besvares ensformigt med et »Nej«, men heldigvis kommer der et »Ja« ud for spørgsmålet om, hvorvidt kommunen yder tilskud... jo da, Ballerup-Maaløv Sogneraad har i årstilskud til de tre biblioteker bevilget i alt: 40 kroner.

Mange af de citerede aktstykker befinder sig i det lokalhistoriske arkiv på

Ballerup Rådhus. Samme arkiv er også velforsynet med regninger fra bogbindere og boghandlere, fra årene før og lige efter århundredskiftet.

Bogbinder Chr. Svenningsen i Nakskov har den 31. juli 1888 modtaget 1 krone og 80 øre for at indbinde fire bøger. Noget dyrere er bogbinderne i København. En regning fra bogbinder Herm. Hintz er fra marts 1888:

Gamle Minder	100 Øre
Ny Æventyr	85 “
Bog uden Titel	85 “
Billeder fra Dyrelivet	70 “
2 Familiers Historie	85 “
Blodvidnerne	70 “

Boghandlerregningerne giver et indblik i kunsten at købe mange bøger for små penge. Februar 1891 leverer antikvarboghandler Magnus Hansen 17 bøger til Ballerup Bibliotek for 34 kroner. Hos Hagerup i Gothersgade 30 har man købt udcirkulerede læsekreds-bøger. Den 24. februar 1888 fik man 26 bøger for kr. 49,32 + porto (40 øre). Men man køber også tryksvært friske bøger, f.eks. serien »Folkelæsning«, der kommer fra Gad. Pris 2 kroner pr. stk.

Der eksisterer også skemaer fra 1909. Det år var der landsudstilling i Århus. En af de helt store attraktioner var et velindrettet stationsbybibliotek. Det inspirerede overbibliotekar Grundtvig fra Statsbiblioteket til at udsende spørgeskema til samtlige folkebiblioteker. I Ballerup blev skemaet besvaret af bibliotekets leder gennem mange år, første lærer Frederik Kristensen.

Rubrik 1 er så grundig, at vi her får oprettelsesdato for alle tre biblioteker.

1814: 6. oktober; 1839: 29. november; 1872: 22. december. Den cirkulerende bogbestand er afløst af stationære samlinger på de respektive skoler. I Ballerup 488 bøger, »de to andre formentlig noget lignende«. De tre biblioteker er tilgængelige for enhver beboer, som betaler medlemsbidrag. Åbningstiderne er svimlende liberale: »Aabent til enhver Tid uden for Skoletiden.«

Bestyrelse: Kommunens lærere. Hvem vælger bøgerne? Lærerne. Hvem leder bibliotekerne? Lærerne Medhjælp? Findes ikke.

Opstilling på hylderne? Opstilles i nummerorden eftersom de indgår, mærket med bogsamlingens navn og påklæbde sedler. Finanser? »Indtægt ved Udlaan samt et aarligt Tilskud af Kommunekassen paa 20 kr. Til hvert Bibliotek 6 Kr. 66 Øre.« Tilvækst?

»Anskaffelse finder Sted, naar man har faaet samlet Penge dertil.«

Ballerup Biblioteksforening 1925–1948

Med vedtagelsen i 1920 af en dansk bibliotekslov opstår der helt nye og stærkt forbedrede betingelser for biblioteksbetjening såvel i by som på land. Allerede i 1921 var man i Måløv parat til at gøre brug af den nye lov, takket være førstelærer Munch. Og så fulgte Skovlunde og Ballerup efter, da man nåede frem til 1925.

I 1924 besøgte bibliotekskonsulent Jørgen Banke Ballerup, hvor han ved et aftenmøde på kroen holdt et af sine inspirerende foredrag. Ikke uventet blev resultatet, at der straks samme aften dannedes et initiativråd. Med bistand fra skoleinspektør P. Nyholm oprette-

des en biblioteksforening, med ham selv som formand. Allerede året efter, den 21. marts 1925, kunne man begynde udlånsvirksomhed på Ballerup Bibliotek i et klasselokale på Parkskolen. Herom skrev spasmageren, redaktør Pødenphant i Ballerup-Maaløv Avis, at »Nyholm førte Biblioteket frem til Sejr!« For bibliotekets leder blev Niels Sejr, der samtidig var lærer på Linde-skolen.

Af et generalforsamlingsreferat fra 1928 ses, at der er stor tilfredshed med det nyoprettede centralbibliotek i Hellerup. Formedelst 100 kroner pr. år kan man nu rekvirere bøger til at supplere bogbestanden med. »Over 300 Bind var siden Efteraaret laant fra Centralbiblioteket, til Gavn og Glæde for Laanerne – og for Bibliotekaren, som var bedst tilpas, naar han kunne tilfredsstille Laanernes Bogønsker.«

Under »Eventuelt« henstillede en yngre benytter af biblioteket, at man anskaffede bøger om hygiejne og seksualliv; ganske vist kunne man få bøgerne fra Hellerup, men det havde større betydning, om bøgerne stod på biblioteket her, idet mange undså sig for at spørge efter dem, skønt de gerne ville have positiv og sund viden om disse ting. Forels bog og Lomholts bøger nævntes som eksempler på, hvilken litteratur man savnede. Denne anmodning tog bibliotekets bestyrelse op til velvilig efterretning.

I 1926 fik man på Parkskolen brug for mere plads til eleverne, så biblioteket måtte flytte ind på den gamle skole, Rytterskolen, der som før nævnt tidligere havde været hjemsted for byens offentlige bibliotek.

Via Ballerup-Maaløv Avis kan man få eksempler på bibliotekets bogbestand i disse år. Således den 30. dec. 1929: »Intet Nyt fra Vestfronten«, 2 ekspl. Sheriffs »Vejs Ende«, skuespil om 1914–1918. Krasnovs »Fra Czarørnen til den røde Fane«. Carbel: »Argentina«. P. Petersen: »Udvandrerliv i Australien«. Lacoste: »Tennis«. Rockefellerers memoirer. Boglisten sluttede med Sejrs formaning: »Husk at støtte Biblioteket med et Aarsbidrag. Jo flere Bidrag des flere Bøger!«

Den 15. januar 1930 bringer avisen en ny bogliste, der slutter med: »Endelig er anskaffet 50 Dreng- og Pige-bøger. Sidst men ikke mindst staar de store Biblioteker til vor Raadighed med Bøger i Tusindvis, efter Tur, det er jo Skyggesiden ved al Fællesejendom. Pas godt paa Bibliotekets Bøger, at de kan holde længe og dog se pæne ud. Og husk Aarsbidraget...«

Omtrent samtidig med denne »annonce« vedtoges en udvidelse af Parkskolen, der medførte, at biblioteket kunne vende tilbage hertil i november 1931. Her oplevet med bibliotekarøjne: »Biblioteket er flyttet til Parkskolen efter nogle Aars Forvisning til Stationsvej 43 (Rytterskolen). Nu er Biblioteket indrettet i et stort Klasseværelse, som er delt i to Rum ved Hjælp af en Reolvæg, ca. 5 m lang.«

På generalforsamlingen i 1932 i Ballerup og Omegns Biblioteksforening konstaterer formanden, skoleinspektør Nyholm, at man nu har fået gode og lyse lokaler i Parkskolen, og der udtrykkes håb om, at de lånere, der måske foretrak beliggenheden på Stationsvej, efterhånden finder vejen hen til Parkskolen!

Lederen af det foreningsejede bibliotek i Ballerup, overlærer Niels Sejr.

En halv snes år fik man lov at logere på skolen, men da et skolekøkken skulle oprettes, blev biblioteket igen en gang »Sorteper«. Løsningen på problemet blev en ny flytning, igen tilbage til Stationsvej, denne gang ikke hen i den gamle skole, men til et par lokaler i naboejendommen... præstegården, et initiativ man bl.a. kunne takke en af Parkskolens lærere, overlærer B. Aagaard, for.

Det var de tidligere konfirmandstuer, der nu blev lejet ud til biblioteksbrug. Herom handler et aktstykke af 26. september 1942: »Biblioteket er aabent Tirsdag og Fredag 16–19 samt Mandag og Torsdag 19–21. Fra 1. April til 1. September er Biblioteket dog ikke aabent om Tirsdagen, og det er helt lukket i 4–5 Uger i Sommerferien. Aftalt med Fru E. K., at hun overtager Rengøringsarbejdet. I Vintertiden udføres det umiddelbart før Bibliotekstid, idet der begyndes med Opfyring, saa der kan være varmt under Rengøringsarbejdet, eventuelt faas varmt Vand fra Kakkelloven, og være varmt, naar der aabnes for Publikum. Lønnen skal være ens hele Aaret, nemlig 8 Kroner ugentlig.« Efter inspektionsbesøg i 1945 og 1947 meddeler biblioteksdirektør Robert L. Hansen fra Statens Bibliotekstilsyn, at »Ballerup Bibliotek er fuldstændig ufyldstgørende, naar man betænker, hvor stor en Befolkning, det skal betjene.« Og i 1947: »Biblioteket tager sig om muligt endnu ringere ud end tidligere og fremviser en stor Mangel paa Bøger, der burde findes i en Bebyggelse af dette Omfang. Det kan derfor ikke skønnes rettere, end at Kommunen overtager Biblioteket og yder det et

saadant Tilskud, at man straks kan gaa i Gang med at bygge en ganske ny Bogsamling op.«

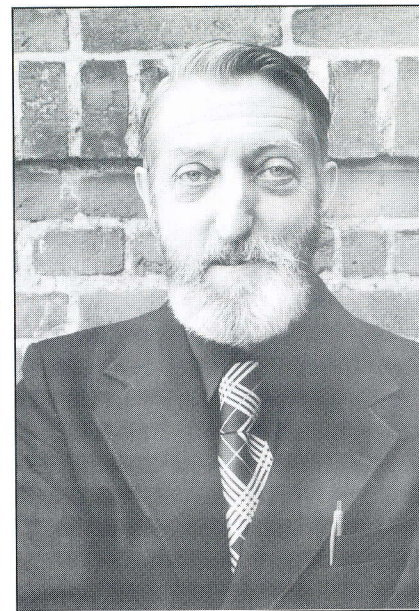
Spørgsmålet om kommunens overtagelse af biblioteket havde i de første efterkrigsår været knyttet til forventninger om bedre lokaler, gerne ved overtagelse af hele præstegården til indretning af bibliotek samt medborgerhus!

Kommunalt biblioteksvæsen

Den 1. april 1948 overgik det foreningsejede Ballerup Bibliotek til kommunal drift. Det er værdier for ca. 15.000 kroner, kommunen overtager, og omtrent samme beløb blev biblioteksbudget for 1948–49. Bestyrelse blev kommunens kasse- og regnskabsudvalg: Ove Hansen, Frode Jensen og Niels Nielsen.

Da overlærer Sejr fem måneder senere samme år fratrådte, blev det overdraget til den, der skriver disse linjer, at forestå nyordningen af bibliotekerne i Ballerup og Skovlunde; Måløv Bibliotek kom med i arbejdsområdet i 1954.

»Bibliotek. Vil blive aabnet naar vi faar nogle Bøger«. Det er et citat fra en børnebog af Foster: »Smut. Egernet der skulkede«. En passende overskrift til den første arbejdsdag den 1. september 1948. Formiddagen gik med at kassere de mest nedslidte eksemplarer. På gulvet stod transportkasser parat. I disse forsvandt næsten 400 bøger. Der var foruroligende god plads på alle hylderne, få timer før der skulle lukkes op! Men ved middagstid kom heldigvis redningsmanden, bogbilchaufføren fra centralbiblioteket i Hellerup. Med dette bibliotek var truffet den gunstige aftale, at der for en ikke tidsbegrænset periode kunne lånes 250 bind skønlitteratur på

Artiklens forfatter, J.S. Hjort Eriksen (1915–97). Foto: Ballerup Bladet.

dansk, 50 bind på tysk, fransk og svensk. Samt 50 bind faglitteratur. Samme gode bogbringer tog også alle de kasserede bøger med sig. Hokuspus! Nu kunne man ånde lettet op og sagtens nå at få lidt at spise på »Hotel Ballerup Kro«, inden der skulle lukkes op på biblioteket kl. 19 og holdes åbent i to timer.

I september og oktober fortsattes der med de gamle udlånsklokkeslet, men fra november steg det ugentlige antal udlånstimer fra 10 til 16 timer.

En reolforbedring realiseredes takket være et godt tilbud fra Rødovre Bibliotek. 1.000 kr. for 15 reolfag, en tidsskriftreol samt en skranke. Alt i lyst fyrretræ af god kvalitet. Arealet var det samme som hidtil. Der blev bestilt telefon. Den var der 1½ års ventetid på!

Centralvarme blev også bestilt og installeret allerede efter den første vinter med de gæve gamle kakkellovne.

De gamle mørke reoler flyttedes fra det forreste rum (udlånet) ind i »havestuen« og anvendtes til at opdele rummet i et smalt kontor og resten til læsestue.

I midten af udlånsrummet blev der af fire reoler opbygget en ottekant, som i sit indre skjulte lodretstående bænke, der kom frem i dagens lys om lørdagen, når der kun var åbent for børn, der ville høre oplæsning af eventyr. Fire af »Kiosken«s flader brugtes gerne til »ophæng«. F.eks. fru Heiberg på Marstrands berømte maleri, plakat fra Gylvendal i anledning af 4. udgave af »Et Liv gjenoplevet i Erindringen«. »Sikke dog et dejligt sjal!« lød det fra beundrende damer. Og Ole Søndergaard, kunstner og kunstkender, udbrød spontant: »Fru Heiberg! Åh ja, jeg har talt med hende... som ung malerlærling malede jeg hendes trappeopgang, og jeg sagde til hende: »Frue! Pas på spanden!« Og så lød det: »Nu bli'r her snart fint!« Joh, jeg har talt med fru Heiberg!«

Om bogbestanden i den første tid skal røbes, at storfyrstinde Olga inden afreisen fra »Knudsminde« til Canada skænkede biblioteket en større samling bøger. Adskillige romaner på engelsk, herunder også børnebøger, f.eks. seks bind i englænderen Loftings serie om Dr. Dolittle. Boggaven omfattede også lidt vel specielle værker inden for militære emner. Det førte til tuskhandel med Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, der til gengæld overlod Ballerup dubletter af politisk litteratur for almindelige læsere.

Børnebibliotekar Anna Hofman klar til at lukke børnene ind til lørdagseventyr på biblioteket i præstegården. Foto fra 1950.

Der blev det første år også købt bøger på afbetaling, de såkaldte »Startbiblioteker«, et for voksne og et for børn. I alt ca. 300 bøger at afdrage over en 5-års periode.

Derudover rekvireredes der 1948/49 fra Hellerup næsten 1.000 bøger til at dække de bogønsker, der ikke kunne klares af den forhåndenværende bogbestand. Det usædvanligt høje antal skal ses ud fra, at biblioteket foruden lokalbefolkningen også bistod de mange lærere og elever fra det interimistiske

gymnasium i Jonstruplejren, hvor der boede flygtninge fra Estland, Letland og Litauen. De emigrerede siden til New Zealand.

Årene på Jonstrupvej

I 1954 skete der tre betydningsfulde ting. Da kom Måløv Bibliotek med i fællesskabet. I april trak lærer Anders Munch sig tilbage fra ledelsen af biblioteket i Måløv, som han havde oprettet i 1921 og siden stået i spidsen for, et bibliotek berømt for sin forbilledlige bogbestand.

Dernæst skete der det, at Ballerup Bibliotek fik sin første heltidsbibliotekar: Aase Ege. Indtil da var det stigende arbejdspresset klaret med vekslende deltidsansatte bibliotekarer.

Den 3. begivenhed fandt sted den 4. oktober, da man åbnede i de nye lokaler i »Baldersbo«s nye byggeri langs banen: to 2-værelses lejligheder, Jonstrupvej 9, stuen tv. & th. (i dag kaldet Lindvænget 9). Det ene køkken var blevet nedlagt. Arealet blev til bibliotek for børn. Derpå fulgte udlånsafsnittet for voksne. På de sidste 4x4 meter ud mod havesiden samledes håndbøger, tidsskrifter og aviser. Endelig blev køkken nr. 2 (på 5 m²) opretholdt som køkken – og »kontor«.

En forårsdag, da indretningsdetaljer skulle aftales, sluttede borgmester Ove Hansen forhandlingen med: »Har De tid i morgen? Så ta'r vi ind til Illums Bolighus og ser på møbler!« Unægtelig et spring fra de primitive præstegårdsdage. Nu vankede der windsorstole med hynder, der matchede med de blå vægge og blågrå gardiner. Til læsestuen med de røde vægge valgtes tobaksbrune hynder. Gruppe 64.5 i brug! Hvis et bibliotek har en faglitteraturgruppe med inspirerende bøger om boligindretning, så er det rart at konstatere, at den slags litteratur også kan gøre gavn på hjemmebane.

I disse år begyndte kommunens indbyggertal at vokse bemærkelsesværdigt. Antallet af biblioteksbenyttere steg procentvis endda hurtigere. Det blev et konstant og kontant problem at få bogbestanden til at holde trit med byudviklingen. Registreringsarbejdet med de nye bøger blev også mere og mere

pladskrævende. Bibliotekar Dora Steensgaard (ansat 1956) skulle bl.a. klare denne opgave, der i nogle år efter 1957 ikke foregik i Ballerup, men i lokaler på Skovlunde skole.

I 1956 indledtes der et nærmere samarbejde med kommunens skoler. I første omgang fik det et synligt udtryk i oprettelsen af en skolelæsestue på Parkskolen, der også blev ramme om en stor børnebogsudstilling, godt besøgt af børn og voksne. Premieren på begrebet »børnebogsuge«!

Også på andre fronter blev biblioteksbetjening sat i gang, f.eks. på kommunens alderdomshjem. Siden 1957 har der været biblioteksudlån på Statens Hospital på Ågerupvej, plejehjem for sindslidende.

Det stadig mere forgrenede arbejde nødvendiggjorde fortsat tilgang af bibliotekarer; i 1958 ansattes bibliotekar Lone Schoch som leder af udlånsopgaverne i Ballerup.

Et indblik i en »mandagssæk« viser lidt om publikums varierede bogønsker, der helst skulle opfyldes prompte og med så få svar som muligt af typen: »Kan ikke skaffes!« Mandag var den traditionelle suppleringsdag for bøger via centralbiblioteket i Hellerup. En smagsprøve ved hjælp af gamle dagbogsudpluk:

To bøger på tysk om intarsia, den gamle snedkerkunst – kendt allerede af ægypterne – at indlægge farvet træ, elfenben eller perlemor som dekorativt mønster. Det er bøger til en fingersnild mand, højt oppe i årene, men udstyret med et herligt gåpåmod.

En ny bog: »Hvor livet begyndte« af Anker Ankerstrøm. Hans far var besty-

rer på fattiggården i Herning, og denne bog er ventet med længsel af den eneste ældre Herning-dreng blandt læserne her på stedet.

En anden bog handler om kunsten at opdrage schæferhunde. Det er ved at være en hastesag... for et ungt par har ventet på denne bog i over et halvt år. De har haft hunden med på biblioteket, hver gang de er kommet for at spørge til »sagen«!

Anderledes hurtigt er det gået med bøger til en kontormand, der bruger al sin fritid på at studere skildpadder. Centralbiblioteket har allerede skaffet ham 17 værker. Dagens bog er en krabat på 500 sider, hvoraf de 68 er fyldt med henvisninger til flere hundrede andre bøger, der fortæller om skildpadder. Her kommer en bog af C. Gram om husduer. En håndbog for duevenner. Den er til en fhv. landmand, der bliver rørende glad for hver eneste bog, vi kan skaffe til ham om det emne.

En kvindelig pædagog får en kagebog fra syttenhundredeoghvidkål: »Den hurtige Kok«. En »Kaagebog«, der er attrået, fordi den indeholder en lovende opskrift på rulleål.

Endelig er der en beskeden tryksag, nået frem til os fra Sydtykland. En gårdejer, der måske er i besiddelse af et ægte maleri af en gammel italiensk mester, håber i denne bog at finde vigtige oplysninger i en årsberetning udsendt i 1884 af et gymnasium i München. En sådan opgave kan kun løses takket være det internationale samarbejde, der formidles af oplysningskontoret i Statens Bibliotekstilsyn.

Ballerup Gymnasium

Fra Bibliotekstilsynet indhentes i 1961 en godkendelse af, at det nyoprettede Ballerup Gymnasiums Bibliotek kunne fungere som filial af Ballerup Bibliotek. Det blev en inspirerende opgave at skabe det nye gymnasiums bogbestand sammen med rektor Østergaard og adjunkt Palle Hansen.

De første år havde gymnasiet fået husrum på Rugvængets skole. Fra Palle Hansens årsberetning efter indflytningen tre år senere i egen bygning på Baltorpvej citeres: »Med overflytningen har skolens bibliotek kunnet anbringes dels i det hyggelige lokale, som kaldes Bibliotek (der nyder elevernes bevågenhed i en grad, man på forhånd næppe havde ventet), dels rundt om i faglokalerne, der alle har mindst seks hyldemeter reolplads. Endelig er en række pædagogiske værker og opslagsbøger anbragt i lærerværelset.«

På Rugvængets skole var der i 1961 foruden gymnasiet også blevet plads til et andet »fremmedelement« – et kontor til den nyudnævnte børnebibliotekar Gudrun Paaske, der skulle organisere det daglige samarbejde mellem kommunens skoler og børnebibliotekerne i Ballerup, Skovlunde og Måløv.

Til at klare de krævende boganskaffelser opnåedes i 1961–62 en ekstravilling på 20.000 kroner. To år senere kunne børnebibliotekskontoret flytte ind på Jonstrupvej 9, hvor der var blevet indrettet et fælleskontor for al biblioteksmæssig indregistrering af bøger. Årsag: Ballerup Bibliotek havde atter fået ny adresse. På østsiden af byens hovedgade, Stationsvej 53, 1. sal.

Bibliotek i nedlagt café!

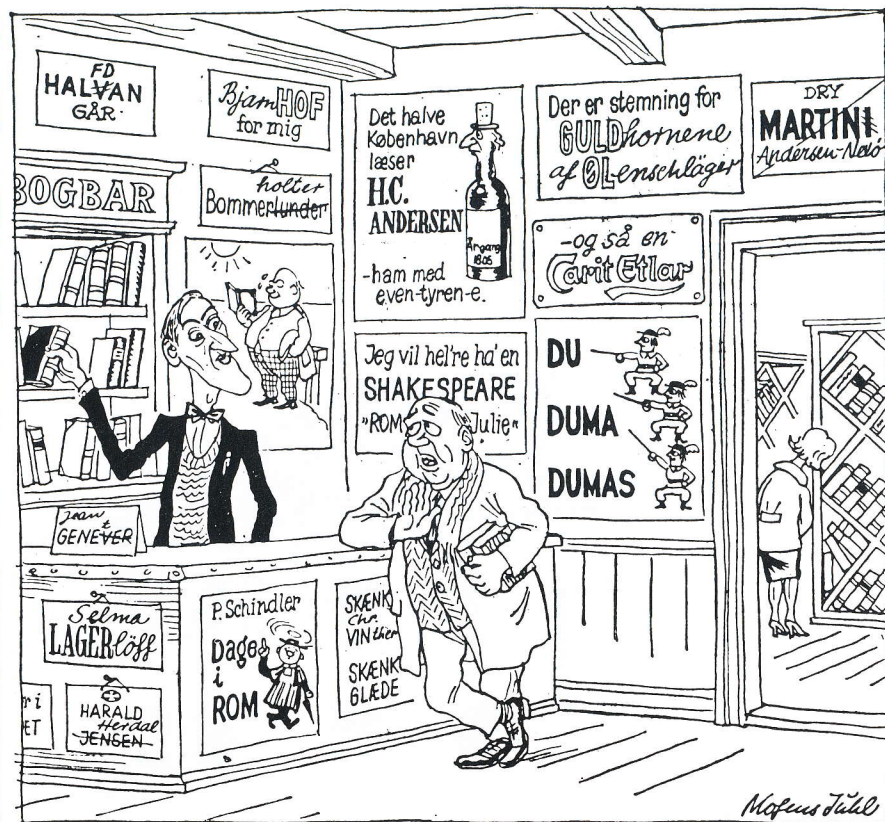
Da første del af »Stationsgården« blev taget i brug i 1952, fik Ballerup Kro en konkurrent, idet der på 1. sal i nr. 53 blev åbnet en restauration. Desværre kunne den ikke klare sig. Hen imod jul 1962 måtte restauratør Lager give op, og kommunen sikrede sig lejemålet på borgmester Ove Hansens initiativ. Man

gik i hine dage og ventede på indbygger nr. 25.000, så der var afgjort behov for at skaffe biblioteket mere albuenum. Ved flytningen opnåedes en arealforøgelse.

Den 1. april 1963 var den kommunale »indehaver« klar. Restaurationens garderobeafdeling fungerede nu som et nobelt ekspeditionsrum. Det 100 m² sto-

»Stationsgården«, hvor det kommunale bibliotek flyttede ind i en tidligere restaurant i 1963. Tegning: Kjeld Johansen.

Den gamle restauration »Stationsgården« i Ballerup er blevet omdannet til kommunebibliotek

- Tak, ingen H. C. Brannert i dag - jeg er i bil!

(Tegning MOGENS JUHL)

re rum blev fyldt med reoler. I lokalets forreste tredjedel residerede børnene. F.eks. blev karnap »I« fyldt med billedbøger. Karnap »II« var knap så fantasifuldt udstyret: her var aviser og tidskrifter.

Et baglokale, der mest var blevet benyttet af kaffegæster efter begravelser, bød nu på håndbøger. Restaurationens disk blev udskiftet med et skrivebord, hvor den vagthavende bibliotekar – akkurat som »forgængeren« – var parat til at tage imod dagens bestillinger. Der

var endnu rester af rørpøsten til etagen nedenunder, hvor restaurationens køkken blev bibliotekets køkken og frokoststue, mens flaskelageret bagved kun havde bøger på hylderne.

Selv mange måneder efter, at hr. Lagers restauration var blevet nedlagt, kom der tørstige kunder op ad den gammelkendte trappe – og betragtede vantro de nye omgivelser. Personalet blev godt upopulært, når ikke helt appelsinfri gæster fik forklaret de alkoholfri omgivelser.

Andre nyheder fra disse år: I 1965 blev stillingen som vicedagsbibliotekar oprettet og besat med Ole Hougaard Nielsen fra centralbiblioteket i Hellerup. I april 1966 blev biblioteksområdet lagt ind under kommunens udvalg for kulturelle anliggender, hvis formand var sekretær Preben Lassen. Denne nyordning medførte, at bibliotekernes kontor også skulle løse meget udadvendte opgaver, som f.eks. forfatteraftener. Til en begyndelse i samarbejde med DSU, Frit Forum og de lokale boghandlere. Siden med biblioteket alene som arrangør. Her kom bl.a. Hans Scherfig, Benny Andersen, Ulla Ryum, Elsa Gress, Dorrit Willumsen, Jørgen Gustava Brandt og Per Højholt. Alle lige villige til at besvare spørgsmål fra publikum.

En anden opgave var kunstudstillinger, der blev afholdt i et tidligere trykkerilokale, Rådhusvej 7, hvor man kunne glæde sig over værker af Freddie Lerche, Jens Nordsø, Erik Lyng, Hans Scherfig og Mogens Zieler. Eller man rykkede ind i lokaler i Hedeparkens »Ungdomshus«, hvor f.eks. Preben Hornung og Ole Strøjgaard udstillede. Samt »Pol 66«, en sammenslutning af kunstnere, hvoraf her kun skal nævnes Hans Voigt Steffensen, der havde lokal baggrund: hans tidligste værker blev til i en cykelkælder i Kornvænget.

Børne- og skolebiblioteker

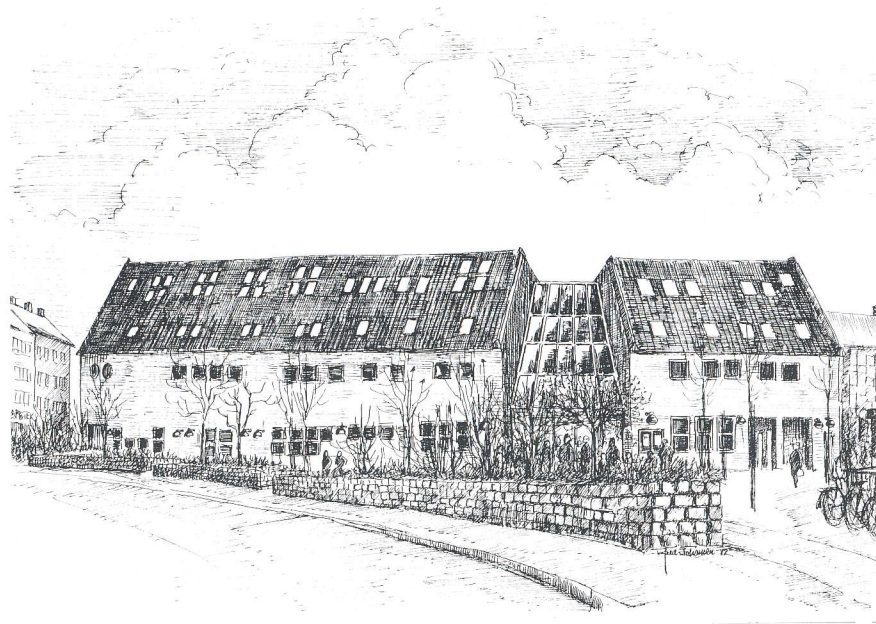
I 1964 kom der en ny bibliotekslov med inspirerende paragraffer vedrørende det fremtidige samarbejde mellem skolebiblioteker og børnebiblioteker. De to bibliotekstyper skulle ikke spændes fast i bestemmelser, der kunne hindre deres respektive udviklingsmuligheder.

Den nye lov forudsatte oprettet et fælles bogudvalg, omfattende børne- og skolebibliotekarere.

I 1966 udpegedes skolebibliotekskonsulent Axel Wisbom til at samordne arbejdet i skolebibliotekerne ved Ballerups syv skoler. Just da var både skolebibliotekarere og børnebibliotekarere i gang med at forberede børnebogsugen 1966, der omfattede en bogudstilling og bogorientering på Lundebjergskolen i Skovlunde, men også bød på trækplastre som aktører fra Solby Scenen og optræden af Parkdrengkoret. I de lokale aviser efterlystes de ældste børnebøger. Nr. 1 i alder var »25 Billeder for smaa Børn. Af M. Rørby, med Text af Christian Winther« fra 1846. Næstældste bog var klassikeren fra 1866, »Peters Jul«, førsteudgaven, der havde form som en nisse med hue på.

En central fællesopgave for skole- og biblioteksfolk blev opbygningen af en alsidig samling af »klassesæt«. Der blev anskaffet 15, 30 eller 40 eksemplarer af velegnede bøger inden for skøn- og faglitteratur.

Foruden med skolerne har børnebibliotekerne siden 1967 haft et tæt samarbejde med kommunens institutioner for børn. Det gælder såvel boganskaffelser til disse institutioner som diverse arrangementer, samt besøg i børnebibliotekerne i Ballerup, Skovlunde og Måløv. Med de mange tilbud til byens borgere, formidlet af udvalget for kulturelle anliggender, blev der brug for assistance af eksperter. Grafiker Mogens Gylling har ydet kunstnerisk bistand. Layouteksperten Mogens Poulsen tog sig af tryksagsopgaver. Behovet for information om arrangementer blev dækket af

Hovedbiblioteket på Banegårdspladsen i Ballerup tegnet af Kjeld Johansen i forbindelse med indvielsen i 1982.

tryksagen »Vi ses«. Information af beboerne foregik via bladet »Trivsel«, der udkom i 1969 og flg. år.

Nu flytter vi igen!

I »Trivsel«s decemhernummer 1970 oplystes det, at Ballerup Bibliotek på Stationsvej holder lukket... på grund af den glædelige nyhed, at man skal flytte. Ikke til det store hovedbibliotek, der blev planlagt i forbindelse med storbyggeri ved Ballerup station (Bikubeprojektet). Nej, den drøm var bristet med et brag. Men i løbet af 1970 var der, takket være borgmester Burchardts initiativ, skabt mulighed for at rykke ind i et nyt elementbyggeri på Baltorpevej, tæt ved området omkring Ballerup station.

Det er samme borgmesters fortjeneste, at dette midlertidige hovedbibliotek omsider er blevet afløst af et permanent bibliotekshus midt på Banegårdspladsen.

Hermed er ringen sluttet. Beretningen begyndte i Ballerup centrum anno 1814 – i præstegården. Beretningen ender i Ballerup centrum dags dato. Fra matrikel nr. 1 i 1814 til Banegårdspladsen nr. 1 – siden december 1982.

(Artiklen har tidligere været bragt i Bibliotekshistorie 1, Dansk Bibliotekshistorisk Selskab, København 1985).

Love

for

Ballerup-Maalov

Sognebibliothek

af 1ste Januar 1873.

§ 1.

Sognebibliothekets Formaal er at skaffe sine Læsere Udgang til at gjøre sig bekendte med dansk Literatur af almeen Interesse i christeligt oplysende Retning.

§ 2.

Enhver tiltrædende Abonnent betaler 4 Sk. for et Exemplar af Foreningens Love, samt det Aars Kontingent, naahængigt af Indtrædelsestiden. Udtrædelse skeer kun ved den almindelige Betalingstermin, idet de, der da ved Optrædning ei betale Kontingentet, udelukkes.

Udstodes Noget for Gjæld, opskrives hans Navn og bekendtgjøres ved Fremlæggelsen af det aarlige Regnskab.

§ 3.

Kontingentet er for Landmænd med 2 Tdr. Hartkorn og derover 3 Mk. aarlig, for dem med 1 til 2 Tdr. Hartkorn samt Haandværkere og Tjenende 2 Mk., for Husemænd 1 Mk. der betales ved Regnskabsaarets Begyndelse den 1ste Octbr. eller ved Indtægtsskiftet; for Kontingentet er erlagt, udlaanet ingen Bog.

§ 4.

Kun en Bog udlaanet ad Gangen og tilbageleveres senest efter en Maanedes Forløb; for hver overstydende Dag betales en Mulkt af 1 Sk., der betales ved Afleveringen; dog maa Mulkten ikke overstige 1 Mk. Fremlaan er forbudt; Overtrædelsen straffes med Mulkt af 1 Rdlr.

§ 5.

Bibliotheket deles i tre Dele, der stiftesvis hvert Aar forsendes, en til hver af Kommunernes Skoler. Herfra skeer ogsaa Udlaanet paa de af Bedkommende Lærere fastsatte Tider, ligesom ogsaa Kontingent og Boder betales til ham.

§ 6.

Leveres en Bog tilbage i beskadiget Tilstand, maa en til Stadens Størelse passende Bode betales, eller Bogen erstattes ved Afleveringen, da Abonnenten ellers udstødes og Navnet bekjendtgøres.

§ 7.

Til 1ste August hvert Aar maa alle Bøger være tilbageleverede, da den aarlige Revision skal foretages; Undladelse heraf straffes ifg. § 4.

§ 8.

Bestyrelsen bestaaer af Kommunens 4 Skolelærere samt dem, disse maatte tilkalde, med Førstelæreren i **Ballerup** som Formand. Ved et Medlems Fratræden, vælger den selv et nyt.

Hver Bestyrelse underskriver Lovene.

§ 9.

Et iblandt og af Bestyrelsen valgt Udvalg paa 3 Medlemmer besørger Indkjøb af Bøger samt modtager de mulig skænkede.

Bedkommende Lærer i hver Skole besørger Udlaanet samt opbevarer sin Deel af Bibliotheket (i **Ballerup** Førstelæreren); han fører en Protokol derover. Bestyrelsen udvælger af sin Midte 2 Revisorer, der have at eftersee, hvorvidt alle Bøgerne findes, revidere Regnskabet, samt tillige med Bogudvalget undersøge, hvilke Bøger, der skulle indbindes eller fornyes. Beretning aflægges paa Bestyrelsens aarlige Møde.

§ 10.

Hvert Aar, mellem 1ste Septbr. og 1ste Octbr. afholder Bestyrelsen Møde, hvortil Formanden indvarsler. Her aflægges Beretning om Regn-

stabet, indkjøbte Bøger og Revisionen. Mulige Lovforandringer foretages, naar Majoriteten stemmer derfor. Bestyrelsens aarlige Beretning aflægges skriftlig til offentligt Eftersyn.

Hver af Bibliothekets Bestyrelse og Abonnenter opfordres til selv at støtte og til at opfordre Andre til at støtte det, dels ved Gaver, dels ved talrigt Abonnement.

Gallerup, den 22de December 1872.

Bestyrelsen.

R. Herdahl jun's Bogtrykkeri, St. af Sværtegade og St. Mønt.

Soldat den 9. april 1940

HANS-ERIK EKSTRØM

Efter en togrejse den 10. oktober 1939 med billet betalt af militæret fra Københavns Hovedbanegård til Vordingborg, hvor vi på banegården blev modtaget og vejledt af underkorporaler og korporalselever, kom vi til kasernen.

Her begyndte den store forvirring. Vi skulle have uniformer, og vi prøvede at få en, der var så pæn som mulig. Det blev der dog ikke taget hensyn til. Lige gyldigt hvad vi fik udleveret, mente sergenterne, at det stærkt naftalinduftende tøj passede os perfekt. Vi fik dog dagen efter mulighed for at bytte under mindre forvirrende forhold.

At blive soldat var en mærkelig fornemmelse. Ikke specielt dårlig, men spændende. Jeg var ikke vant til kæft, trit og retning. I hjemmet, i skolen og senere på arbejdspladsen var der altid mulighed for at diskutere, om de beskedder, man fik, var hensigtsmæssige. Nu, derimod, skulle man gøre, som man fik besked på, og det uanset, at man mente, det var tåbeligt. Senere blev man dog klar over, at det ikke var så tåbeligt, som man først troede. Ordrene kunne være hensigtsmæssige, de kunne også være tåbelige. Men i situationer, hvor der skal handles hurtigt, ville det langt fra være hensigtsmæssigt, hvis en grup-

pe, en deling eller et helt kompagni først skulle diskutere, om ordren var fornuftig eller hensigtsmæssig.

Jeg var lige fyldt 19 år og havde forståelig nok ikke den store erfaring med menneskers optræden (opførsel). Men her gjorde jeg den erfaring, at det var ikke de officerer, hvad enten det var underofficerer eller andre, der råbte højest og skældte mest ud, der var de værste. Tværtimod. Det viste sig, at dem, vi i starten mente, var de værste, var de bedste og omvendt.

Efter udlevering og skiftet fra civil til soldateruniform startede den første undervisning. Vi lærte at hilse, at banke på en dør, at tiltale en overordnet, pudse knapper, og at rede senge på en bestemt måde. Vi fik besked på, at den skulle være redt, så den havde facon som en pakke grøn cecil.

Vi fik også besked på, at vi på soldaterhjemmet skulle købe pudsestål, to slags sandpapir til pudsnings af knapper, samt røde bånd til at binde om vore uniformer, drejlstøj og håndklæder.

En kam skulle vi også have. Det var rede dog ikke længe, før vi fandt ud af, at det var bedst at have to kamme. En til at bruge og en til at vise frem, når vi ved eftersyn skulle fremvise en steril kam.

Forplejning og logi

Bortset fra en enkelt gang, hvor vi fik stegt sild med maddiker i sovsen, var maden særdeles god og rigelig. Til morgenmad fik vi kaffe, godt brød med marmelade, pølse eller lignende. Til middag varm mad. Der blev skiftet mellem 14 forskellige retter og efterretter. Vores første middagsmåltid bestod af en stor dejlig hakkebøf, en pragtfuld sovs samt sødsuppe. Jeg kan endnu huske nogle af retterne: hakkebøf, stegt lever, frikadeller, stegt flæsk med persillesovs, stegt sild, skiftevis flæskesteg og oksesteg om søndagen. Det var flæskesteg og oksesteg, som smagte af noget, ikke som det, landbrugslandet Danmark byder os i dag. Til aften fik vi kold mad og te.

Vi boede i en to etagers træbarak. Sovesalene eller belægningsstuerne, som det hedder på militærsproget, var noget for sig selv. De indvendige vægge bestod af vandrette brædder. Når vagthavende kørte sine hvidhandskede fingre langs med disse, måtte det ikke kunne ses på handskerne, så en gang om ugen var der hovedrengøring af væggene. Renlighed skal dog ikke overdrives. Det øverste af væggene, som vagthavende ikke kunne nå, glemte vi.

Der var ingen varme på stuerne, og vinduerne skulle være åbne. Uden varme og med åbne vinduer, tre tæpper og isvinter med 15 måske 20 minusgrader, kunne vi ikke holde sengevarmen, så efter kl. 22.15, når den vagthavende havde konstateret, at vi var i seng, stod vi op og bredte håndklæder, drejlstøj, våbenfrakker og kapper over tæpperne. Så kunne vi til dels holde varmen.

Jeg mindes, vi ventede 58 tilbage fra orlov. Jeg ved ikke, hvem der kom på ideen. Men vi hentede sne i huerne og stoppede det ned i hans seng. Det brøl, han gav, klinger endnu i mine ører. Han klarede det ved at ryste lagnerne ud af vinduet. Der var intet smeltet. Sneen så ud, som da vi hentede den. Lagnerne var helt tørre, men det har nok været noget koldt.

På stuerne havde vi kun lys fra kl. 21.45 til 22.15, så det var absolut nødvendigt, at vi altid vidste, hvor vore ting var.

Der var ikke råd til at tage på orlov. Togturen Vordingborg/København kostede dengang 6 kr. Soldaterlønnen var på 5 kr. hver tiende dag, så der var ikke råd til de store armbevægelser. Søndagene var i øvrigt meget kedelige. Det var svært at få tiden til at gå. Ind imellem sad vi på soldaterhjemmet og ventede på, at der var gratis kaffe ned et stk. franskbrød eller lignende. Hvis vi var hurtige og kom først i køen, kunne vi nå at stille op en gang til og få en ekstra kop kaffe med brød.

Hvis vi ville frådse og havde penge nok, kunne vi på soldaterhjemmet købe en kop kaffe, $\frac{1}{4}$ franskbrød med tandsmør. Jeg er ikke helt sikker på, hvad det kostede, men mener, at det var 12 eller 13 ører.

Isvinter

I efteråret begyndte isvinteren. Det mærkedes mest på vandet, snesjappet og mudderet på pløjemarkerne. Det skete, at vi gik ind under bruserne med gevær og tøj på. Nogle små værelser var indrettet som tørrerum. Da der var meget god varme på, var det ikke noget

Hans-Erik Ekstrøm som soldat i 19. Bat. 5. Reg. 1. Komp. 1939–40. Eget foto.

problem at få tøjet tørt, så det kunne bruges dagen efter. Det kunne ske, at det var lidt klamt, men det var der ingen, der tog særlig højtideligt.

Da vinteren rigtig satte ind med til ti-

der under 30 minusgrader, blev det en barsk omgang. Jeg mindes dog ikke, at der var nogen, der tog skade. En nat, jeg stod vagt, var der minus 32 grader.

Normalt var vagttiden på to timer, men

på grund af kulden måtte vi kun stå vagt i en time. Det var et pragtfuldt vejr. Helt stille med klar himmel. Af en eller anden grund havde jeg ikke fået mine vanter med, men mærkelig nok frøs jeg ikke om fingrene, men skulle passe på ikke at røre ved metallet på geværet. Skete det, var det, som om fingrene blev limet til geværet.

Sko, som skulle være sorte, og undertøj, måtte vil selv sørge for. Men da vinteren satte ind, begyndte patienterne på hospitalerne at strikke netundertøj til soldaterne. Disse, der blev strikket af sejlgarn, havde nogle store masker, der bevirkede, at der fremkom et isolerende luftlag imellem kroppen og undertøjet. Vi var meget glade for disse.

Geværet

Jeg var heldig at have et godt gevær. Det skød godt, og det var let at holde rent. Men 86 havde et gevær, som var næsten umuligt at holde rent. Jeg har senere fået at vide, at nogle geværløb var fremstillet af en dårlig stålqualität, og disse var meget svære at holde rene. Model 89-geværet, som vi havde, var på det tidspunkt 50 år som geværtype. Det var meget robust, og når låsen var frosset fast, sparkede vi den op.

Jeg havde også nogle gode støvler, samt min mors hjemmestrikkede strømper. Det var ikke alle, der havde varme strømper, og det gik ud over fødderne på de meget lange marchture. Det gav mange vabler.

Jeg husker også en dag, der gik med eksercits, løb, spring, over »avekattemarken«. Bagefter var det tydeligt, at vi skulle køres trætte. Det var ikke nemt, for vi var i en særdeles god form. Et

kvarter efter, at vi var kommet i seng, lød alarmen: »Stil fuld feltmæssig i kasernegården.« Den nat marcherede vi over 40 km på isglatte veje.

Bataljonens jubilæumsfest

Vi havde også fest. Bataljonen havde 250-års jubilæum. Festen startede allerede dagen før, hvor vi blev kommanderet til at jævne et stort snebelagt stykke af »avekattemarken«. Sneen blev jævnet ved, at vi trampede i den og rev den over med sneskrabere. Desværre kom der islag om natten.

Kong Christian d. 10. ville komme og overvære en parade, hvor vi skulle gå strækmarch forbi ham. Det gik meget godt, også da vi gik strækmarch, men da vi skulle svinge, gik det galt. Jernbeslåede støvler, strækmarch under svingning, gevær over skulder og en isbelagt eksercerplads harmonerer ikke særlig godt sammen. Der var ingen, der faldt, men vi vaklede og støttede hinanden for ikke at falde. Kongen, der sad højt til hest, begyndte at skælde os ud, og han kunne råbe højt.

Efter omklædningen til udgangsuniform, spiste vi i gymnastiksalen, forloren skildpadde. Det kunne sultne soldater altid bruge. Vi hørte ikke noget om, hvad kongen mente om maden. På grund af vores totalt mislykkede strækmarch havde vi forventet en ordentlig stroppetur. Men obersten var formentlig klar over, at skylden skulle lægges på vejrguderne. Selv konger og højtstående befalingsmænd må kæmpe for gæves mod vejrguderne.

På skydebanen

Den 8. april var vi på skydebanen. Da-

gen begyndte som en normal skydebanedag. Men pludselig skulle vi i hurtig-march gå de 7 km tilbage til kasernen. Her fik vi udleveret nye bajonetter. Dem vi havde, var ifølge internationale bestemmelser ulovlige. Vi fik nye gasmasker og kom i gaskammer for at afprøve dem. Vi fik udleveret patroner til rekyl- og 89-geværet. Vi stoppede patroner i rekylmagasinerne og patrontasken. Alt dette brugte vi resten af dagen med, indtil vi skulle i seng kl. 22.00. En af mine kammerater spurgte, om vi skulle hænge vort tøj og materiel reglementeret, eller om vi skulle hænge det, så vi hurtigt kunne få fat i det. Der var almindelig enighed om sidstnævnte. Men det var den vagthavende befalingsmand ikke enig i. Vi blev beordret til at hænge alt reglementeret op. Dvs. vi skulle i en formentlig kritisk situation tømme vore feltflasker, tømme vore patrontasker, tømme vore bæltter for materiel og hænge det hele reglementeret op. Vi skulle endog binde de røde bånd om tøjet. Men i seng kom vi dog.

Den 9. april

Jeg ved ikke, hvad klokken var, da vi den 9. april blev vækket af en modbydelig højtlydende sirene. Vi lå længe og snakkede om, hvad det var for et spektakel. Mens vi lå og snakkede, hørte vi nogle flyvemaskiner. Jeg, der lå nærmest det åbne vindue, stak hovedet ud, og så på jernkorset, at det var tyske maskiner. Nu fik vi travlt. Ud og fylde feltflasker, fylde patrontasker, hænge udrustning på bæltet. Mens alt dette stod på, blev vi på normal vis beordret fuld feltmæssig ned i gården. Her var nogle ved at stille en trefod til rekylgeværet

op med det formål at skyde på flyene, der fløj meget lavt hen over kasernegården. De blev stoppet af en officer med den begrundelse, at tyskerne ville skyde igen. På det tidspunkt var vi rasende. Men senere, efter nærmere eftertanke, var det tydeligt, at det var en rigtig beslutning, officeren tog. Kasernen var omringet. Der fløj fem til seks bombemaskiner i området samtidig med, at der ude på vejen kørte snesevis om ikke hundredvis af tyske transportbiler og motorcykler mod København.

Til trods for, at der var nogle i regeringen og i militærets ledelse, der vidste besked, blev vi taget på sengen. Vi blev afvæbnet. Nazisoldaterne stillede sig op på to rækker med ca. 1,5 m mellem rækkerne og truede os med deres håndgranater. Jeg kunne ikke undgå at se det latterlige i det. Sådant en flok fjolser. Hvis de smed en håndgranat efter os, ville de selv og nogle andre af deres nazikolleger blive sprængt i stykker.

Hjemsendelsen

Dagene efter den 9. april var meget kedelige. Vi var vant til at være i bevægelse, og hele tiden at have noget at gøre. Ikke mindst tanken om, at Danmark på den luskede måde var blevet besat af Nazityskland, prægede os meget. Efter et par dage fik vi lov til at gå uden for kasernen. Men det var ikke særlig opløftende. Vi følte nærmest, vi blev betragtet som uønskede pariaer, og pigerne, som ellers var villige nok, spyttede efter os. Senere så vi samme piger gå med tyske soldater.

Efter en god soldatertid med en sørgelig afslutning, blev vi hjemsendt den 17. april 1940.

Traktørstedet

Store Peters Hus i Pederstrup

Traktørstedet er et utraditionelt spisested i hyggelige omgivelser.

Råvarerne kommer for en stor dels vedkommende
fra Grantoftegaard, der ligger på den anden side af gadekæret.

Fælles for råvarerne er, at de er økologiske.

Inden døre er der plads til 30 personer,
mens der i sommerperioden kan sidde 50 personer udenfor.

For børn er der gode legemuligheder.

Traktørstedet er velegnet til møder eller forretningsfrokoster.

Specielle ønsker imødekommes og tilbud gives.

Uden for traktørstedets normale åbningstider
kan der aftales specielle arrangementer.

Åbningstider: 11. maj – 15. september

Mandag til fredag: kl. 11.00 – 15.00

Specielle arrangementer kan forudbestilles

på tlf. 44 77 37 13 eller 44 64 04 14

(spørg efter Linda eller Nynne).

Postkort fra Måløv

For nogen tid siden modtog vi fra Inger Kjeldsen syv postkort med prospekter fra Måløv. De er alle fra begyndelsen af forrige århundrede. Inger Kjeldsen er datter af nu afdøde Dorthea Kobberø Skov. Inger Kjeldsen skriver i sit følgebrev:

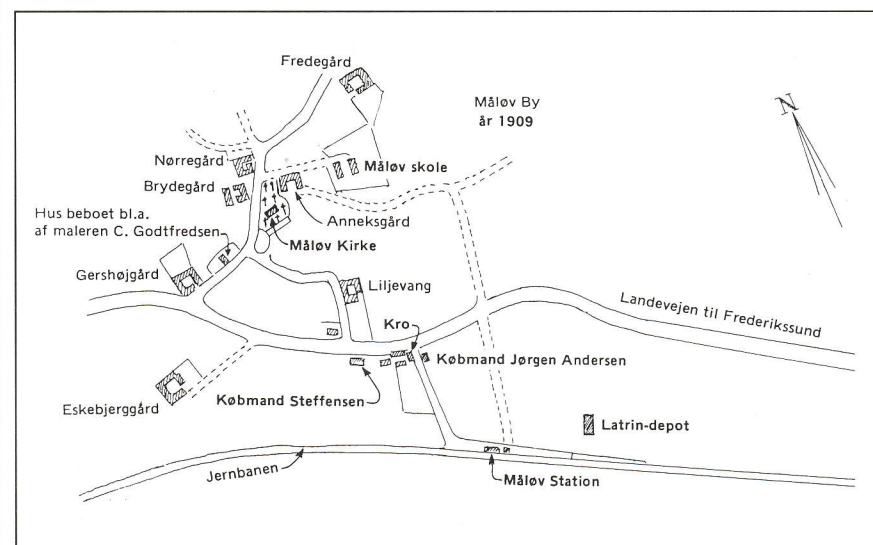
»Min mors pigenavn var Dorthea Kobberø Skov. Hun var datter af Poul og Inger Skov, som ejede Pederstrupgaard indtil ca. 1939 (40?), hvor de solgte gården og flyttede ind i det lille hus ved siden af smeden. (Jeg kan huske tiden på Pederstrupgaard ganske

lidt – og især tiden, hvor de boede i huset ved gadekæret).

Omkring 1930 kom min mor til Måløv Skole, hvor hun var barnepige hos Eva Jacobsen, som var lærer, og hendes mand. De havde to små piger, Elisabeth og Annemarie.

Kortene stammer fra den tid. De blev sendt til min far, som sejlede som maskinmester. 1931 kom min mor til Herlev Sygehus og blev uddannet som sygeplejerske, inden hun giftede sig.«

De syv postkort indeholder på bagsiden en beskrivelse af forsiderne, og de gengives her sammen med prospekterne:

Kort over Måløv 1909. Gengivet efter »Da jeg er født i Ballerup« (Ballerup Kommune, 1977).

Postkort nr. 1. I forgrunden den bro-
lagte landevej til Frederikssund. Til venstre Gershøjgård. Vejen i mid-
ten af billedet (nuværende Kratvej) fører ned til Måløv Kirke.

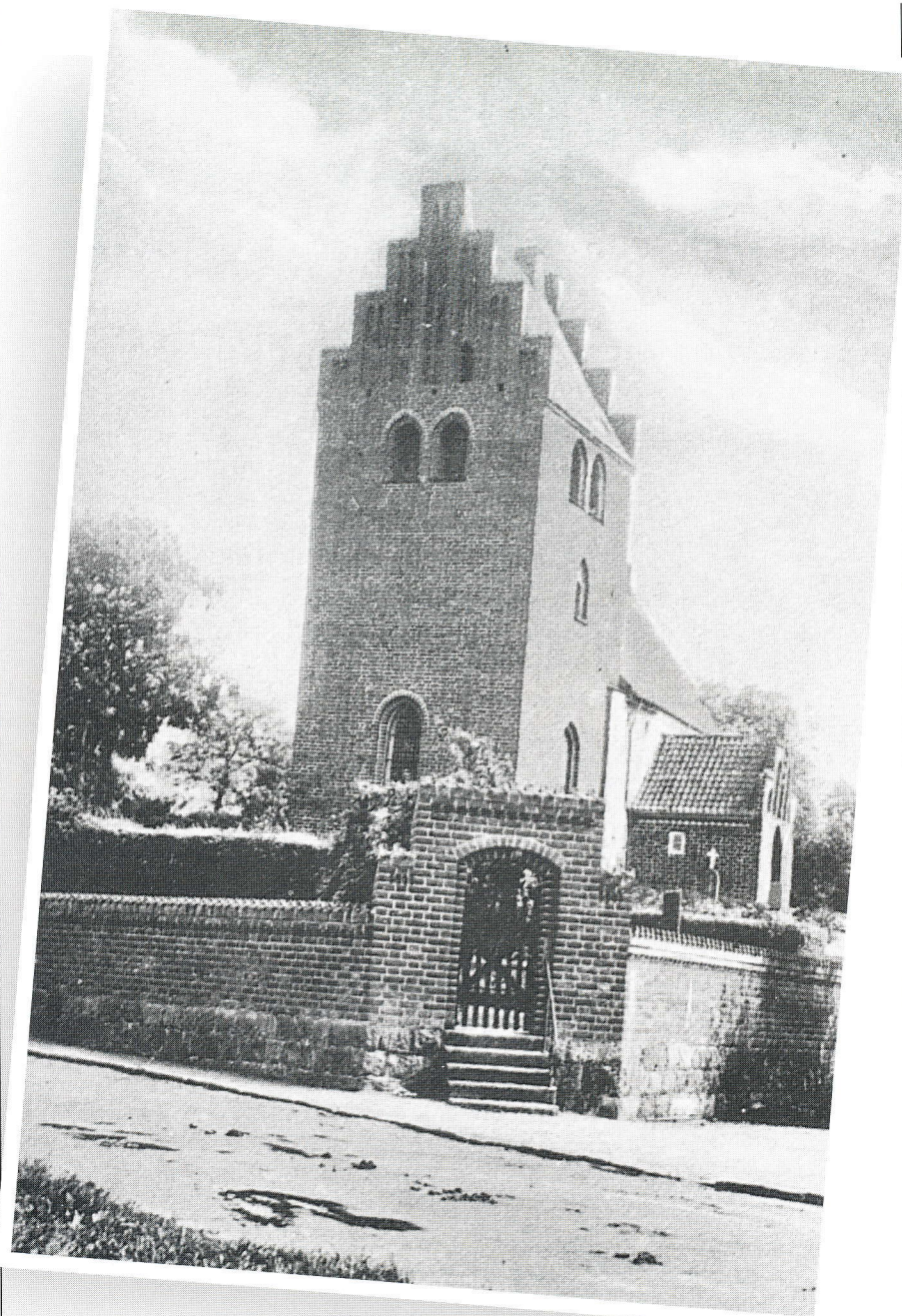
Postkort nr. 1

»Dette billede er taget fra V. Petersen, Købmand, der hvor jeg købte mine varer bl.a. »Ota« Havregryn til R + L, de kan godt være Reklame for Ota og »Fredegaards« gode Mælk. – Til højre bor vor Smed. Han er rigtignok i Rundbuestil, hvis nogen er det. Til venstre bor Anders Larsen, ham der efter min Mening har Maaløvs smukkeste Pige til Datter. Nu ved du, hvor hun boer. Bagved Gaarden ligger et Hus. I det boer en gammel Kone; hun har saadan en smuk Pelargonie. En Dag jeg gik der forbi med Rie, sprang hendes Kat ned fra en Brændestak, og Rie sagde: »Uh Vov, Jaw – fald ned og slaa dæ (sig)«. Hun kan ikke sige S. Bag ved Kirken ligger »Fredeg.««

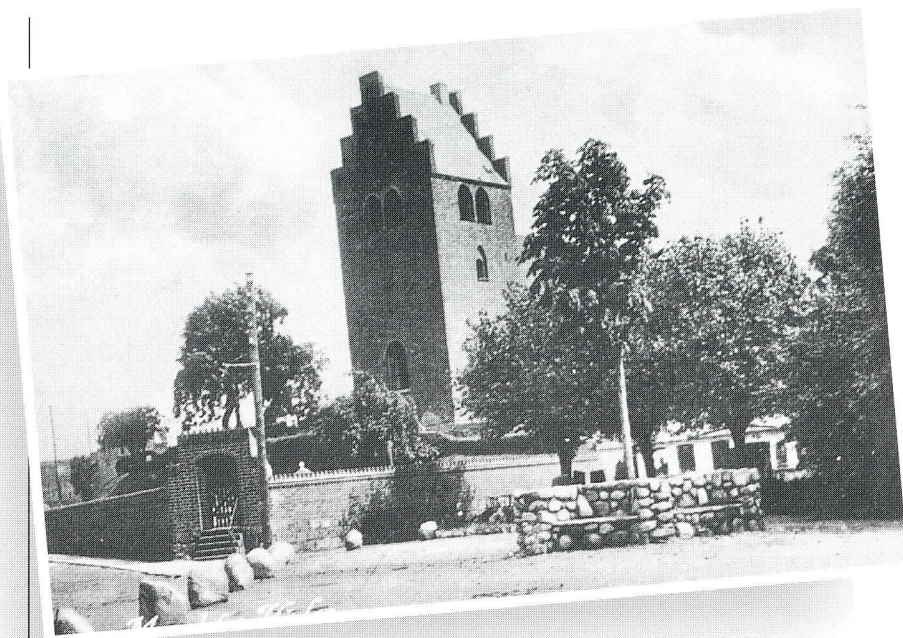
(Inger Kjeldsens bemærkning: »R + L« må hentyde til Annemarie og Elisabeth. De blev i familien kaldt for »Rie« og (Lis)»Beth«).

Postkort nr. 2

»Kirken i Maaløv synes jeg godt om. Jeg har snart været paa Kirkegaarden mange Gange, mens jeg har været her hos Fru J. – Lige ved Vaabenhuset er der to smaa Grave, der saa sølle og forsømte ud. Jeg ved ikke, hvem der ligger begravet der, men det er vist to Børn. Jeg var der forbi for en Tid siden, og da laa der nogle stakkels Grangrene paa Gravene, og et Par røde Mursten skulde forestille Mindesten, der var da skrevet noget med Kridt, men jeg kunne ikke læse, hvad der stod; det var næsten helt

Postkort nr. 2. Måløv Kirke.

Postkort nr. 3. Måløv Kirke.

slettet ud. — Jeg havde stor Lyst til at lægge et Par Blomster paa Gravene, men det er nok klogest at lade være.»

Postkort nr. 3

»Et andet Billede af Kirken. Er det ikke kønt du? Og saadan er det i Virkeligheden, kun plejer der at være saa mange Børn, som leger paa Pladsen, hvor der i sin Tid har været Gadekær. — I det lille Hus, vi kan se, bor Snus Ane. Det er en af byens »Navne«.

Postkort nr. 4

»Saadan ser Maaløv ud, naar jeg kommer hjemme fra Pederstrup. Jeg har snart kørt den Vej mange Gange. Bag Telefonpælen ser du Rejsestalden med de mange Plakater, jeg før har skrevet om. — Lige bagved den er »1911«, Maaløvs største Hus. — Jeg plejer altid at

dreje af ved Huset med de to Vinduer i Gavlen, og saa kører jeg ad Skolestien hen til Munchs Have. Du kan se lidt af den mellem de to første Træer til højre. Det er kedeligt, jeg ikke kan faa fat i et Kort, saa du kan se Fredegaard + Skolen + Kirken. Det er det kønneste her i Maaløv, synes jeg og flere.»

Postkort nr. 5

»Her er Hovedgaden i Maaløv, Frederikssundsvejen, den eneste »rigtige Gade«, der er i Byen. Paa dette Kort kan du rigtig se »1911« (til v.) I Huset med de hvide Vinduer er Byens Barber; det er ham, der siger, vi bor i Ladeløngen paa »Frg.« Og hans Svend var flink til at fortælle, hvor mange Grader det frøs sidste Vinter. Bag det skimter vi Byens eneste Skomager; naar han og Fruen er oppe hos os, er vi altid sikre paa at faa

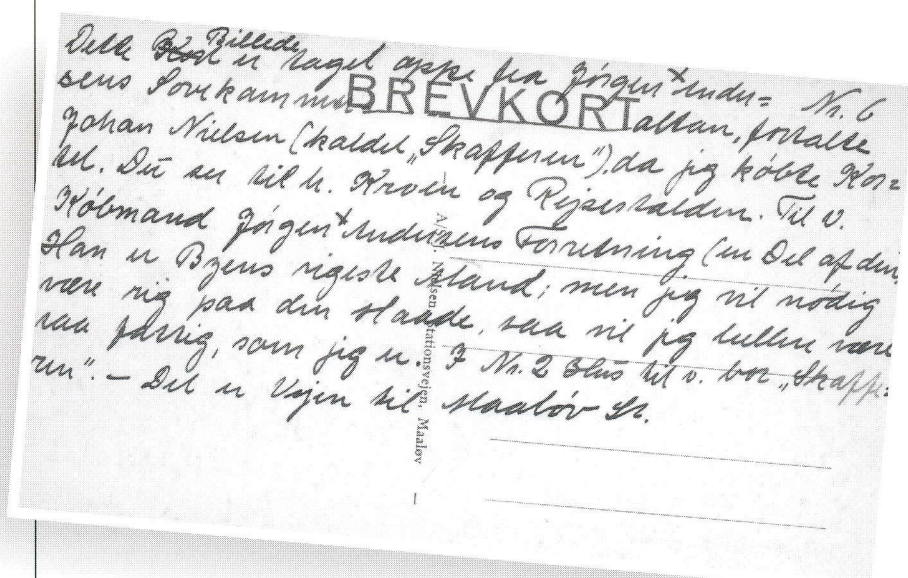
Postkort nr. 4. Landevejen til Frederikssund. Midt i billedet mejeriet, hvor der i dag er indrettet bibliotek.

Postkort nr. 5. Hovedgaden i Måløv. Til venstre byens største hus »1911«.

Postkort nr. 6. Stationsvejen i Måløv set fra nord. Til venstre købmand Jørgen Andersens forretning. Til højre kroen og rejsestalden.

Bagsiden af postkort nr. 6.

en fornøjelig Aften. Til h. bag Træerne ligger Huset, hvor Frk. Christensen bor. Nu er du snart helt kendt i Maaløv.»

Postkort nr. 6

»Dette Billede er taget oppe fra Jørgen Andersens Sovekammeraltan, fortalte Johan Nielsen (kaldet »Skafferen«), da jeg købte Kortet. Du ser til h. Kroen og Rejsestalden. Til v. Købmand Jørgen Andersens Forretning (en Del af den). Han er Byens rigeste Mand; men jeg vil nødig være rig paa den Maade, saa vil jeg hellere være fattig, som jeg er. I Nr. 2 Hus til v. bor »Skafferen«. – Det er Vejen til Maaløv St.«

Postkort nr. 7

»Billedet her er lige taget i modsat Retning som Nr. 6 + viser Altanen, hvor

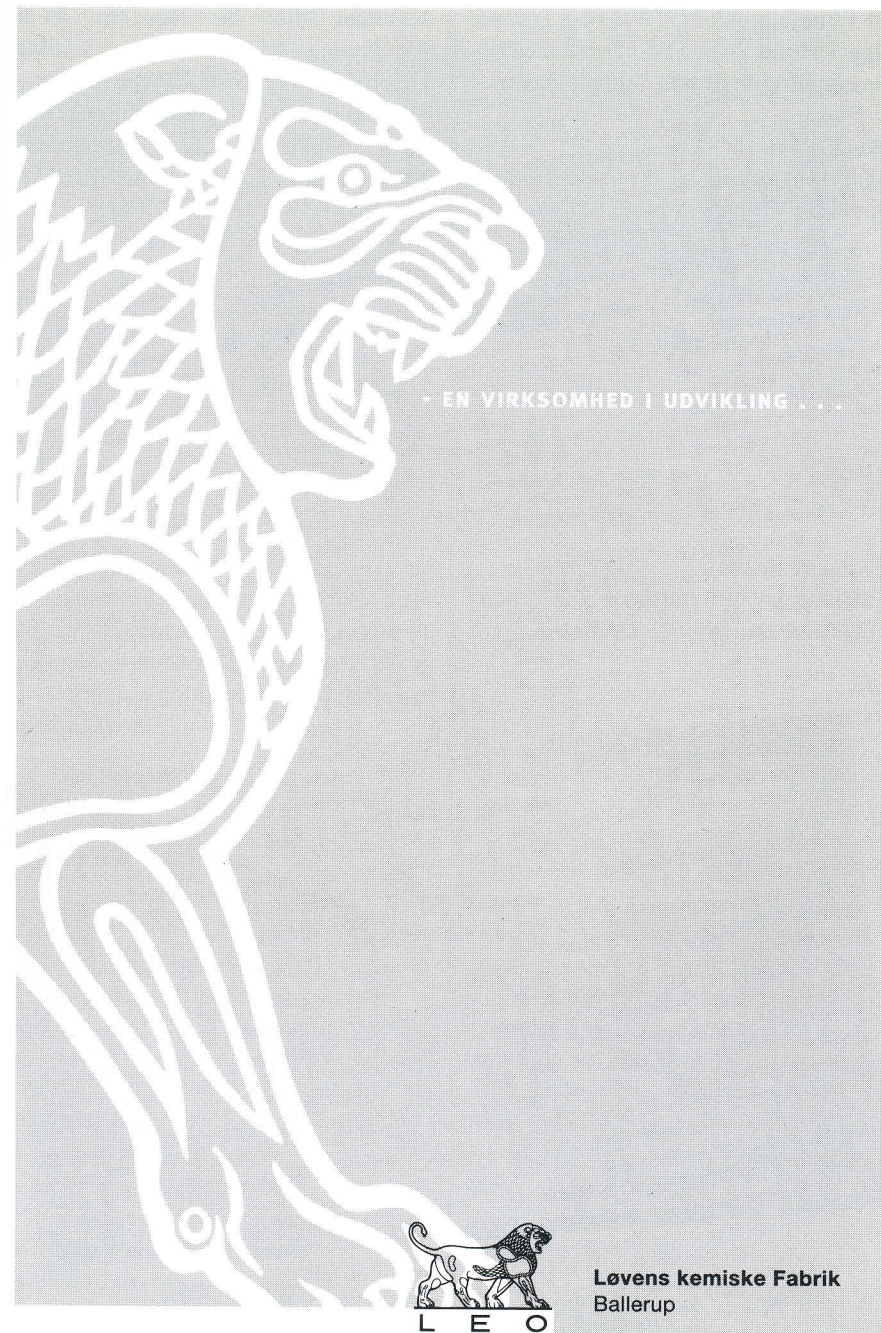
det andet Billede blev taget fra. Det er ikke Fredegaard Mejeri, du kan se. Bag Træerne i Baggrunden ligger »Fredg.« – Til højre kan du se »Skafferen«. Det Navn har han faaet, fordi han næsten aldrig har det, vi skal købe, men vil skaffe det til i Morgen. Fru J.s Søster fortæller, at hun gik forbi en Dag da en Mand holdt med sin Vogn ude paa Gaden og raabte ind: »Kan De skaffe 2 Stoppenaale til i Morgen!« Og saa kørte han igen.»

Små bemærkninger om livet i Måløv omkring 1930 skrevet på den smule plads, der levnes på et postkort, af en ung pige, som gerne ville fortælle sin kæreste lidt om det sted, hun boede. Men også et stykke spændende lokalhistorie fra en tid, hvor det endnu var på mode at skrive til hinanden – tiden før mobiltelefoner, telefax og e-mails.

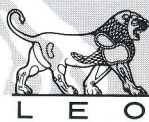
Redaktionen

Postkort nr. 7. Stationsvejen i Måløv set fra syd. Til højre købmand Jørgen Andersens forretning. I baggrunden mejeriet.

- EN VIRKSOMHED I UDVIKLING . . .

Løvens kemiske Fabrik
Ballerup

NYT FRA EGNMUSEET

Det er lykkedes at erhverve et nyt maleri til museets store samling af lokale malerier, nemlig et smukt maleri af Måløv by og kirke, malt af tegner og maler Th. Ulrichsen engang i midten af forrige århundrede. Theodor Ulrichsen, født 1905 var elev af teknisk skole og blev senere optaget på akademiet. Han blev videre uddannet under maleren L. A. Rings vejledning og var især tiltrukket af det danske landsbymiljø. Illustrerede flere bøger og tidsskrifter.

Gaver

En god ven af museet, Kristian Iversen, kom forleden med en sjov ting, en gammel rejsegrammofon fra 1930'erne. Den er meget velholdt, men skal nok kigges lidt efter i sømmene, før den kan spille nogle af de mange gamle lakplader, som museet har en del af.

Fra Ove Koldtoft, Lindbjergvej har museet modtaget en gammel Ferguson fra 1952. Efter enkelte småreparationer er den fuldt køreklar. Bl.a. har den lige været brugt til forskellig oprydning i området. Ferguson, også kaldet »Den lille Grå« var især populær på de små landbrug, en rigtig slider og utrolig driftssikker. Den vil fremover kunne ses ved åbent-hus-arrangementer og ved høstmarked m.m.

Olgas Venner

Efter et vellykket spot i DR1-programmet »Det mangler bare«, hvor vi efterlyste Olga-malerier, har museet fået omkring 100 henvendelser fra folk fra hele landet. Det har bl.a. resulteret i 10 nye malerier/akvareller til Olga-samlingen. Målet er 100 billeder, og det skal nok lykkes.

Museet har også fået en del henvendelser fra gamle Ballerup-borgere, som nu ikke bor i kommunen længere. De er kommet med billeder, fotografier, breve, avisudklip m.m.

Museets gode ven og sponsor, Tom Mansfield i Seattle, måtte desværre aflyse sit besøg i Danmark her i maj, men lover at komme til efteråret. Det er hans advokatvirksomhed, der tager al hans tid p.t. Han har desuden lovet, at han vil være med til at donere et par Olga-malerier.

Udlånet af dåbskjolen til Amalienborgmuseet er blevet forlænget. Selv om udstillingen »Kongelig Dåb« nu er nedtaget, så er der stadig en mindre udstilling med dåbskjoler. Heri indgår Olgas dåbskjole.

Dataarkæologerne

Dataarkæologerne »graver« stadig på livet løs. Det er lykkedes at skaffe i alt 25 meter stålreoler, som nu er ved at

Mona Sørensen ved kontrolpulten til Regnecentralens GIER fra ca. 1960–63. Fra udstillingen »Da computeren blev voksen«. Foto: Joen Jensen.

blive samlet, så de mange gamle og sjove datamaskiner og datamater kan blive sorteret og registreret ordentligt.

Desuden har vi modtaget en henvendelse fra Charles Simonyi, der bor i Seattle. Charles Simonyi kom som 18-årig til Danmark for at søge ansættelse hos Regne Centralen (CR), som han havde stiftet bekendtskab med i Ungarn. Hans far var professor, og den unge Charles havde ved selvstudie lært sig at programmere RC's datamaskine, kaldet GIER. På trods af sin meget unge alder blev han straks ansat som programmør af RC's direktør Niels Ivar Bech. Efter to år i Danmark, rejste han videre til USA, tog eksamener ved Berkeley og

Stanford universiteterne. Fik herefter ansættelse hos Rank Xerox, og for ca. 20 år siden hos Microsoft, hvor han bl.a. var arkitekten bag Microsoft Word, Excel, Multiplan m.m. Desuden også en meget god ven af Bill Gate.

Men for at gøre en lang historie kort, så har Charles Simonyi tilbudt museet og »Dataarkæologerne« et, som han kalder, beskedent beløb på 10.000 \$ eller mere. Han har skrevet, at han gerne vil besøge museet, når han er på besøg her i landet. En sådan henvendelse giver jo blod på tanden og lyst til at arbejde videre med projektet. Indtil videre har vi dog ikke set hverken manden eller pengene.

Den nye udstilling

Det er nu endelig besluttet, at det bliver arkitekt Lars Haastrup, der skal designe den nye udstilling i nordlængen på Pederstrupgaard. Lars Haastrup har en fortid ved Nationalmuseet, men startede for nogle år siden egen virksomhed. Han har stået bag en række flotte museumsudstillinger rundt om i landet, f.eks. indretningen af Politihistorisk Museum, NKT-museet, Lindholmhøje Museet, Sygeplejer Museet i Kolding, flere større udstillinger på Nationalmuseet, bl.a. udstillingen om Stavnsbåndets ophævelse etc. Altså en erfaren herre.

Endnu er der ikke udarbejdet en egentlig udstillingsplan, men der forventes en produktionsperiode på 1–2 år, således at udstillingen vil kunne stå færdig ultimo 2001 eller primo 2002.

Kultur- og fritidsudvalget har allerede bevilget 150.000 kr. til det forberedende arbejde, som forventes afsluttet i løbet af indeværende år. Derefter kan det afsluttende arbejde prissættes.

Det er klart, at et så stort arbejde ikke kan klares alene ved professionel indsats. Der vil også blive brug for frivillig arbejdsindsats, mere herom i følgende numre af Byhornet.

Brønshøjløbet

Søndag den 18. juni er værd at bemærke. Den dag afholdes nemlig det årlige Brønshøjløb, et løb for veterankøretøjer fra før 1935. Løbet udgår som ved de tidligere år fra Brønshøj Torv og Brønshøj Museum og går i år ad snørklede veje til Pederstrup, hvortil køretøjerne forventes at ankomme ca. kl. 12.00. Her vil de gamle køretøjer kunne

Denne gamle 14 personers Renault-bus kørte 1922 i fast rutefart fra Brønshøj over Husum og Herlev til Ballerup og Måløv.

beundres og kigges nærmere efter i sømmene indtil kl. ca. 14.00, hvorefter de igen vender tilbage til Brønshøj.

Københavns kulturborgmester Hans Thustrup Hansen sender de mange køretøjer afsted fra Brønshøj, og her i Ballerup vil de blive modtaget af vores egen borgmester Ove E. Dalsgaard, som forhåbentlig også vil sørge for, at de bliver sendt vel afsted til Brønshøj igen. Arrangørerne regner med, at omkring 50-100 køretøjer vil deltage, heriblandt også en gammel brandbil.

I Pederstrup vil køretøjerne blive bedømt af et i forvejen udpeget udvalg, som bl.a. kommer til at bestå af et par damer fra DR's kostumeafdeling: Eva Lundsryd og Dorit Hasbak. De flotteste køretøjer og dragter vil blive honoreret med præmier.

I forbindelse med løbet arrangeres en mindre udstilling med gamle legetøjsbiler på museet i Pederstrup. De mange biler er udlånt fra Lars Cramers private samling. Lars Cramer, der til daglig er leder af museet i Brønshøj, vil selv stå for opsætning af udstillingen. Udstillingen vil kunne ses i museets åbningstid frem til 1. september, muligvis 1. oktober 2000.

Vi har aftalt med SIF Skovlunde, at de sørger for drikke og mad til lejligheden. Det kan købes i Store Peters Hus. Vi håber på, at vejret bliver godt, og at mange glade mennesker vil lægge vejen forbi Pederstrup.

Landsstævne

Sommeren 2001, nærmere betegnet uge 28 afholder Danske Folkedansere landsstævne i Ballerup. I den forbindelse planlægger museet sammen med An-

na-Margrethe Johnsson (formand for Danske Folkedanseres dragtudvalg) at arrangere en udstilling på egns museet. Tema: »Hovedtøjer fra Hedeboegnen«. Udstillingen forventes at åbne medio juni og lukke i begyndelsen af september samme år. Desuden udgives et katalog på 32 sider med fotografier og beskrivelser af de enkelte huer. Det er håbet, at det også vil være muligt at låne huer fra bl.a. Køge og Roskilde museer m.fl. Museet låner også gerne fra private. Ring venligst til Jørgen O. Bjerregaard, hvis der blandt foreningens medlemmer skulle være huer (nakker) i gemmerne.

Jørgen O. Bjerregaard

HOTEL LAUTRUPPARK

- bliv mæt og glad med billig mad

Vi serverer stadig vor lækre

WEEKEND MENU

Fredag - Lørdag - Søndag og helligdage
mellem kl. 18.00-22.00

Rejecocktail

Hjemmelavet fiskepaté m/salat
Røget landskinke m/melon og dressing

**2 RETTER:
99,-**

Oksehøjreb eller kalvefilet
m/bearnaisesauce

Bagt kartoffel eller pommes frites.

KØD AD LIBITUM

EXTRA • EXTRA • EXTRA

Stort Ta' selv salatbuffet	9,-
Kagebord/ost eller hj.lavet isanretning	19,-
Børn under 12 år	kr. 2,- pr. år pr. ret

RING OG BESTIL
BORD
TLF. 44 68 10 00

SKAL DE HOLDE FEST
Barnedåb, konfirmation,
fødselsdag, jubilæum er
Hotel Lautruppark stedet.
Ring og få tilsendt vor
selskabsbrochure

Hotel Lautruppark, Borupvang 2, DK-2750 Ballerup. Tlf. 44 68 10 00

Mindeord

Hans Riber Bertelsen

Ballerup måtte kun en god måned ind i det nye årtusinde sige farvel til en sine mest kendte og respekterede borgere. Det var Hans Riber Bertelsen, der den 10. februar pludseligt afgik ved døden 82 år gammel.

Han var født i Vestjylland og kom til kommunen kort før 2. verdenskrigs udbrud, hvor han gjorde tjeneste ved Flyvevåbnet på Værløse Flyveplads. Det tyske angreb den 9. april 1940 satte en brat stopper herfor, og han blev derefter ansat i politiet. Men også her oplevede han en dramatisk afslutning, da besættelsesmagten den 19. september 1944 opløste det danske politi og førte et stort antal betjente hvoriblandt Hans til koncentrationslejren Buchenwald. Lykkeligvis overlevede han, og han kom i begyndelsen af 1945 med en af Folke Bernadottes »Hvide Busser« til Sverige – dvs. hans utålmodighed efter at komme hjem gjorde, at han flygtede under transporten over Sjælland.

Han var forinden blevet gift med Grete Dinesen, som var datter af biografejer Julius Dinesen, og i samarbejde med sin svigerfar etablerede Hans den noksom bekendte vin- og tobakshandel »Hos Riber« ved siden af biografen i Centrumgaden (dengang Stationsvej). I forbindelse med åbningen af det nye Grønttorv i Valby i 1958 startede han her en afdeling af »Hos Riber«, og den

voksede meget hurtigt til at blive en af de største grossist- og detailvirksomheder i landet inden for branchen.

Men han glemte ikke hjembyen. Biografens tid var rundet ud, og Grete og Hans bestemte sig derfor til i 1968 at rive den ned og i stedet på grunden – som dengang var kommunens dyreste – at opføre en moderne butiks- og kontorbygning med bolig til dem selv i tagetagen. Og den fik meget rammende navnet »Riberhus«. Senere købte de naboejendommene og foretog i 1977 en betydelig udvidelse af bygningen, hvorved de gav Centrumgaden et værdifuldt løft.

Lige fra sin ankomst til byen var Hans aktiv i foreningslivet. Her skal nævnes hans virke inden for idrætten i Ballerup Gymnastikforening, hvor han i flere år var med i ledelsen, og i Fugleskydningsselskabet, hvoraf han var æresmedlem. Men det blev det politiske arbejde i Det Konservative Folkeparti, som optog ham allermest. Han blev medlem af vælgerforeningens bestyrelse i 1958, og i årene 1961–68 var han foreningens formand. Denne aktivitet førte mange andre tillidshverv med sig bl. a. medlemskab af ligningskommissionen (i 17 år) og af Sygeforsikringen »Danmark«s repræsentantskab. Endvidere var han i årene 1968–70 formand for Den Konservative Kredsforening i Roskilde-kredsen og i 1972–95 formand for Folkeligt Oplysnings For-

Hans Riber Bertelsen. Foto: Vagn Tovgaard, 1995.

bunds lokalafdeling. I 1976 udnævntes han som følge af sin store indsats for partiet til æresmedlem af Den Konservative Vælgerforening.

I adskillige år efter opnået pensionsalder var han stadig aktiv på flere felter, og også efter at hans søn Jan havde overtaget ledelsen af forretningen på Grønttorvet lagde han jævnligt vejen her forbi – dog først efter en rask morgensvømming i »Vestbadet«!

Ulykkeligvis oplevede han i 1989 den store sorg at miste Grete, der døde efter lang tids sygdom. En del år senere oplevede han imidlertid at træffe Karin, og de fik i hans livsaften en meget lykkelig tid sammen senest i hjemmet på Linde Allé.

Gennem sit lange liv kom Hans i kon-

takt med mange mennesker, og han var overalt meget afholdt af alle, han kom i berøring med. Vi i hans store vennekreds vil altid mindes ham som den gode og dejlige kammerat, han var.

Vagn Tovgaard

Grethe Christiansen

Den 1. marts i år fejrede Grethe Christiansen i Skovlunde sin 80 års fødselsdag. Hun nåede kun at blive 11 dage ældre. Den 11. marts døde hun efter en længere sygdomsperiode og blev begravet fra Skovlunde kirke lørdag den 18. marts. Grethe Christiansen var i en årrække en af Ballerup Egns museums ildsjæle og trofaste støtter, ligesom hun i en periode sad med i Ballerup Historiske Forenings bestyrelse. Hun var en dygtig rundviser og museets ekspert i tekstiler. Selv efter sin svære sygdom fortsatte hun både som rundviser og bestyrelsesmedlem. Men for et års tid siden slog kræfterne ikke længere til.

For Grethe Christiansen var Pederstrup og arbejdet på museet en vigtig brik i hendes tilværelse. Her lagde hun, ligesom de mange andre frivillige medarbejdere på museet, en stor del af sin arbejdskraft. Uden folk af hendes støbning ville intet i Pederstrup fungere. Som en ringe tak for den store indsats blev Grethe Christiansen sidste år meget fortjent udnævnt til æresmedlem af Ballerup Historiske Forening.

I Pederstrup, på museet og i Ballerup Historiske Forening er vi mange, der vil savne Grethe og hendes ukuelige gåpåmod.

Jørgen O. Bjerregaard

Ballerup Bladet

Centrumgaden 7 • 2750 Ballerup • Tlf. 44 97 28 47

-i takt med tiden!

Anmeldelser

Stationsmiljøerne

»Fremtid i Stationsmiljøerne?« Rapport om udvikling og bevaringsinteresser – stationsmiljøer i Københavns Amt udarbejdet af stud. mag. af Søren M. Christensen. Udg. af Kulturmiljørådet for Københavns Amt 2000.

Rapporten er udarbejdet i forbindelse med en konkret bevaringssag, og Poul Sverild, der er formand for Københavns Amts Kulturmiljøråd, skriver i et vedlagt følgebrev, at han håber, at rapporten også kan finde anvendelse i kommunerne og i de kulturhistoriske institutioner i amtet. I forordet til rapporten skriver han afslutningsvis:

»Det er med glæde, Kulturmiljørådet for Københavns Amt publicerer Søren Møller Christensens undersøgelse af stationsmiljøer i Københavns Amt. Den viden, som hermed foreligger samlet, vil forhåbentlig kunne være med til at kvalificere fremtidige beslutninger af betydning for disse stærkt truede kulturmiljøers bevaringstilstand og meddelelsesværdi.«

Selv om rapporten gør mest ud af Kystbanens stationsbygninger og miljøer, så er den også interessant for os her i kommunen. Rapporten arbejder med to kategorier af bevaringsværdige stationsbymiljøer. Kategori 1 rummer de lokaliteter, der har et sammenhængende stationsmiljø med væsentlige kulturhistoriske og æstetiske kvaliteter.

Kategori 2 dækker lokaliteter med betydelige kulturhistoriske og æstetiske kvaliteter, men som ikke har et sammenhængende stationsmiljø. Ved stationsmiljø forstås omgivende boligbebyggelse. Rapporten nævner, at Måløv Station er indplaceret i kategori 2, og altså er bevaringsværdig. Med forfatterens egne ord:

»Måløv: Det virker som om, at området er fuldt udnyttet, men arealet vest for hovedbygningen kunne måske blive solgt med efterfølgende nedrivning af tjenesteboligen til følge.«

Rapporten er et fint redskab for diverse beslutningstagere. Lokalt må vi håbe, at såvel kommunen som DSB sikrer, at den gamle stationsbygning og de få rester af stationsmiljø bevares for eftertiden. Det kan nævnes, at Måløv Station er tegnet af arkitekt S.P.C. v. Bendtsen og indviet i 1879.

Interesserede læsere kan rette henvendelse til Kulturmiljørådet for Københavns Amt, Toftthøj, Vridsløsestrædet 8, 2620 Albertslund, Tlf. 4362 5005. E-mail: kulka@kamr.dk

Nyt fra rigsantikvaren

Rigsantikvarens nyhedsbrev nr. 7, april 2000. Udsendt af Rigsantikvarens Sekretariat.

Temaartiklen i det netop udkomne nyhedsbrev bærer titlen »Mosernes Skatte« og tager især udgangspunkt i de

På kortet ses de 25 største offermoser i Danmark. Sømmosen i Ballerup er også markeret. Kilde: Rigsantikvarens Nyhedsbrev 7/2000, side 3.

store offerfund i Illerup Ådal i Jylland. Forfatteren er Jørgen Ilkjær. Derudover peger artiklen på de omkring 25 kendte offermoser i Danmark. En af dem ligger endog i Ballerup, nemlig Sømmosen, hvor der er gjort enkelte fund. Men der er aldrig foretaget en systematisk undersøgelse af mosen, som sagtens kan gemme flere spændende fund. En del af disse fund kan sagtens være gået tabt i forbindelse med de naturgenopretningsprojekter, som er foregået i Sømmosen. Det kan heller ikke udelukkes, at de nærliggende byggerier kan have været med til at ændre på vandstand og

tilløb til mosen og dermed have medvirket til at ødelægge eventuelle fund.

Rigsantikvar Steen Hvass skriver i sit forord til ovennævnte artikel, at de danske moser rummer arkæologiske levn af enestående værdi, og at det var oldtidens skik at ofre gaver til guderne ved at kaste dem i moserne (dengang søer). Rigsantikvaren skriver videre: »Naturgenopretningen er dog langt fra den eneste trussel mod de spektakulære krigsbytteofre. Undersøgelser i bl.a. Nydam Mose viser, at intensiv dræning og agerbrug i de tørlagte moseområder, har ændret jordbundens sammensæt-

ning i en sådan grad, at oldsagerne går i opløsning i løbet af ganske få år pga. øget ilttilførsel og forhøjet værdi af næringssalte. Derfor er problemet ikke så enkelt, at man blot kan genetablere søer og moser i den tro, at offerfundene vil være velbevarede til evig tid.

At løse dette problem kræver et tæt samarbejde mellem de myndigheder, der tager sig af naturgenopretning og kulturbeskyttelse. For at undgå at naturgenopretning udvikler sig til kulturbedbrydning kræves en indsats i form af prøveudgravninger, tilstandsanalyse af oldsagerne, jordbundsanalyser – dvs. en samlet handlingsplan i hvert enkelt tilfælde. Mosefundenes bevaring for eftertiden er et af dansk kulturhistories store problemer, som må og skal løses.«

Jørgen Ilkjær nævner i slutningen af sin artikel fire problemer, som skal løses, hvis endnu ikke udgravede fund skal reddes for eftertiden:

»For det første må ordlyden i den antikvariske lovgivning ændres, således at rigsantikvaren med loven i hånd kan tage vare på fundgruppen. Det kan han ikke i dag.

For det andet må der igangsættes et projekt, der undersøger og beskriver hver enkelt mosefundslokaltet. Alle kendte data må indsamles, stederne besøges, bevaringsforholdene beskrives. Det enkelte vådbundsområde bør sikres – ikke blot den del af en mose, hvor et givet mosefund er gjort. På et landkort indtegnes de pågældende områder, og kortene stilles til rådighed for de myndigheder, der behandler ansøgninger om ændring af naturforhold.

For det tredje bør en stor del af de op-

mod 25 fundsteder sikres gennem fredning af et tilstrækkeligt areal, som må omfatte både det aktuelle vådbundsområde og det omgivende landskab.

For det fjerde bør der (...) igangsættes arkæologiske udgravninger, hvor mosefundet på grund af dræning og andre indgreb ikke kan reddes på anden vis.«

Gode forslag, som man må håbe kan komme til at gælde inden for en nær fremtid. Selv om naturgenopretning som regel sker med de bedste hensigter, ja så kan de gøre ubodelig skade på de gamle kulturskatte.

Jørgen O. Bjerregaard

Investering med omtanke

Deres risikovillighed, investeringens tidshorisont og Deres behov for løbende afkast danner grundlag for vor rådgivning om investeringer, som passer til Dem. Kom ind i banken og få en drøftelse med vore specialuddannede investeringsrådgivere.

 DEN DANSKE BANK

Ny bog

Andet bind af bogen »De stred sig frem – Ballerup og Socialdemokratiet« vil under forudsætning af, at et forsalg af bogen i fornødent omfang kan opnås, udkomme til efteråret.

Bogen, der er på ca. 250–300 sider med illustrationer, er skrevet af fhv. driftsbestyrer Hans Pedersen, Ballerup, væsentligst på basis af hans erindringer om et langt liv i Ballerup kommunes tjeneste som aktiv medborger, organisationsmand og lokalhistorisk skribent.

I bogen skildres udviklingen i vor kommune i perioden 1945–1992 og livet i det lokale Socialdemokrati i samme periode.

Interesserede, som ønsker er erhverve bogen, hvis pris vil blive ca. 198 kr. pr. eksemplar, kan tegne sig som købere ved henvendelse til:

Mæhle, Ballerup Boghandel,
Centrumgaden, 2750 Ballerup,
tlf. 44 97 01 40, fax 44 66 23 44

snarest muligt af hensyn til dispositionerne i forbindelse med beslutning om udgivelse og produktionsproceduren

gode grunde til at kontakte ABCtryk

- god og hurtig service
- kvalitetstryk
- den rigtige pris

ABCtryk

Riskær 3 · 2765 Smørum · Telefon 4497 1080 · Fax 4497 1856
ISDN 4497 1081 · Email abc.tryk@get2net.dk · Web abc-tryk.dk

BALLERUP HISTORISKE FORENING

FORENINGENS BESTYRELSE:

Formand:

Jørgen O. Bjerregaard
Hørhaven 5,
2750 Ballerup
44 97 19 12

Næstformand:

Mogens Bille
Måløvgårdsvej 17,
2750 Ballerup
44 65 67 97

Kasserer:

Bjarne Koldtoft
Bispevangen 33,
2750 Ballerup
44 97 21 47

Sekretær:

Svend Jørgen Jensen
Tjørnevænget 39,
2740 Skovlunde
44 91 91 97

Henrik Adrian
Æblevangen 71,
2765 Smørum
44 66 02 71

Lasse Mouritzen
Søndersøvej 15,
3500 Værløse
44 48 61 85

Ole Weywadt
Horsekær 16,
2765 Smørum
44 97 75 70

MUSEUMSUDVALGET:

Villy Falk
Forhistorisk arkæologi
44 94 64 71

H. E. Ekstrøm
Fotogruppen
4492 27 02

Inge Koldtoft
Købmandsbutikken

Jørgen O. Bjerregaard
Museets effekter
og gruppebesøg
44 97 11 13

Hans Hansen
Bygninger og vedligeholdelse
44 97 41 86

Ernst Jacobsen
Smedjen
44 91 15 44

Bodil Schrøder
Haven
44 97 41 50

Mona Sørensen
Registrering
44 68 74 54

Jørgen Schlütter
Udstillinger
42 48 24 99

Lillian Stehr
Ture og foredrag
44 68 10 93

03019 HHC 8110 000
SUND ERIK JENSEN
LUNDEBJERGGAARDSVEJ 162, ST. TH
2740 SHOULUNDE 2740 0 14/42 5
00000435

Byhørnet

29. ÅRGANG • NR. 2 • JUNI 2000

BALLERUP HISTORISKE FORENING